

Behandelingsvoorstel voor de commissie Water en Milieu

Onderwerp: Stand van zaken Waterhuishoudingsplan 3

Cie-datum : 15 september 2003

Cie-nummer: 2003WEM53

Procedure: in GS (na Cie. Vergadering) op: januari 2003
eerdere behandeling in cie: ja
in PS: ja

inspraak:nee
op: [Q]
op:september 2004

Behandelend ambtenaar: Marnix van der Vat
Portefeuillehouder: J. Binnekamp

toestel: 2647

Inleiding

Alvorens over te gaan tot het vaststellen van een voorlopig standpunt over het Waterhuishoudingsplan 3, hebben GS besloten eerst een conceptontwerpplan te bespreken met de partners op het gebied van waterbeheer, zoals de waterbeheerders, gemeenten en belangenorganisaties. Dit concept ontwerpplan wordt de commissie Water en Milieu hierbij ter kennisneming toegestuurd.

In het waterhuishoudingsplan wordt het waterbeleid voor de provincie beschreven vanuit verschillende invalshoeken. Allereerst wordt beschreven welke ontwikkelingen wenselijk zijn, gezien vanuit de verschillende functies die water vervult. Op een functiekaart is aangegeven waar in de provincie welke waterfuncties prioriteit krijgen. Hiervoor is aangesloten bij de kaart van het ontwerp streekplan. Als tweede invalshoek worden doelen en acties beschreven voor de verschillende waterthema's, zoals veiligheid tegen overstromingen, wateroverlast, watertekort, peilbeheer, grondwater, scheepvaart, waterkwaliteit en ecologie. Tot slot wordt het gewenste ontwikkelingsbeeld geschetst voor zeven deelgebieden van de provincie.

Vervolg inleiding op pagina 2 nee

Wordt geagendeerd:

X ter bespreking met als doel het concept-ontwerpplan vrij te geven voor bespreking met de partners op het gebied van waterbeheer.

Waterhuishoudingsplan **3**
Provincie Utrecht

Conceptontwerp

22 augustus 2003

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	2
2	De hoofdlijnen van het beleid.....	2
2.1	Ontwikkelingen in het waterbeheer.....	2
2.2	Doelen van het waterbeheer	4
3	Functies	5
4	Thema's in het waterbeheer.....	8
4.1	Veiligheid.....	8
4.2	Waterkwantiteit.....	10
4.3	Waterkwaliteit en ecologie.....	12
4.4	Stedelijk waterbeheer en waterketen.....	15
4.5	Water en ruimte.....	18
4.6	Vaarwegen.....	19
	Organisatie waterbeheer	20
5	Gebiedsgericht beleid.....	21
5.1	Gelderse Vallei.....	22
5.2	Amstelland	25
6	Uitvoering en monitoring.....	27
	Bijlage 1 Richtlijnen peilbesluiten.....	29
	Bijlage 2 Checklist gemeentelijke rioleringsplannen.....	32
	Bijlage 3 Richtlijnen waterparagraaf	33

Losse bijlagen: Functiekaart (NB: natte ecologische verbindingzones nog niet definitief)
Kaart met aanduidingen waterwin- en grondwaterbeschermingsgebieden en
buitendijks gebied

1 Inleiding

Dit derde waterhuishoudingsplan (WHP) van de provincie Utrecht beschrijft wat wij¹ tot 2010 willen bereiken op het gebied van waterbeheer. De provincie is één van de partijen die hieraan bij kan dragen. Belangrijke andere spelers zijn het Rijk, de waterschappen, de gemeenten en maatschappelijke organisaties. Het WHP is gebaseerd op de Wet op de Waterhuishouding. Volgens deze wet worden in het WHP de hoofdlijnen vastgelegd van het in de provincie te voeren beleid ten aanzien van de waterhuishouding. Bij het opstellen van het WHP moet rekening gehouden worden met het nationale beleid, zoals vastgelegd in de Vierde Nota Waterhuishouding uit 1998. Waterschappen dienen bij het opstellen van hun waterbeheerplannen en peilbesluiten rekening te houden met het WHP. De waterbeheerplannen en peilbesluiten worden door gedeputeerde staten getoetst aan het WHP. Het WHP vormt ook het formele toetsingkader voor de gemeentelijk rioleringsplannen. De functiekaart in dit plan is de basis voor het ontheffingenbeleid ten aanzien van de gemeentelijke zorgplicht voor riolering. Op al deze manieren wordt gegarandeerd dat het beleid uit WHP doorwerkt in het operationele waterbeheer. Via het Streekplan en de watertoets zal ons waterbeleid zijn plaats vinden in ruimtelijke plannen.

Het vorige WHP van de provincie Utrecht is opgesteld in 1999 en was geldig tot juni 2003. Een WHP kon met maximaal vier jaar verlengd worden. Er is gekozen voor een beperkte verlenging van het vorige WHP en het opstellen van een nieuw plan vanwege de vele ontwikkelingen in het waterbeheer in de afgelopen jaren, zoals het toenemend besef van klimaatverandering, het *Waterbeleid in de 21^e Eeuw* en de *Europese Kaderrichtlijn Water*. De planperiode voor dit WHP loopt van september 2004 tot september 2010. Verlenging is niet mogelijk. Alle acties voortkomend uit dit plan zullen uiterlijk in 2010 afgerond zijn, tenzij anders vermeld.

Dit WHP is opgesteld door de provincie Utrecht in samenwerking met andere betrokkenen als Rijk, buurprovincies, waterschappen, gemeenten en maatschappelijke organisaties. De procedure voor het vaststellen van het WHP staat in de 'Verordening Waterhuishouding provincie Utrecht'. Deze procedure bestaat uit het vaststellen door gedeputeerde staten van een ontwerpplan, gepland in januari 2004, gevolgd door een periode voor inspraak en het verwerken daarvan en het vaststellen van het definitieve besluit door provinciale staten, gepland in september 2004. Reacties op dit conceptontwerp zullen betrokken worden bij het opstellen van het ontwerpplan. Als provinciale staten dit derde WHP heeft vastgesteld, vervalt ons tweede WHP.

De drie andere strategische plannen van de provincie, het Streekplan, het Milieubeleidsplan en het Strategisch Mobiliteitsplan, zijn tegelijk met het WHP opgesteld. Ook wordt samen met de provincie Gelderland en andere partners momenteel gewerkt aan het Reconstructieplan Gelderse Vallei / Utrecht-oost. De lange termijn visie op water uit de Stroomgebiedsvisies Amstelland, Gelderse Vallei en Zuid-Holland-Zuid worden gebruikt als bouwstenen voor Streekplan, Reconstructieplan en WHP. In het kader van het Streekplan heeft een ruimtelijke afweging tussen de verschillende belangen plaatsgevonden. Middels de lagenbenadering is daarbij aan het belang van water een belangrijke rol gegeven. De ruimtelijke keuzes die in het Streekplan zijn gemaakt komen in dit WHP terug. In verschillende uitwerkingsplannen van dit WHP werken wij ons beleid in meer detail uit.

Hoofdstuk 2 van dit plan beschrijft onze visie op het provinciale waterhuishoudkundige beleid. Daarna wordt het beleid vanuit drie verschillende invalshoeken verder uitgewerkt: functies, thema's en gebieden. In hoofdstuk 3 worden de verschillende functies van het watersysteem beschreven en wordt de functiekaart gepresenteerd. Voor de thema's in het watersysteem en de waterketen worden de operationele doelen en hun uitwerking gepresenteerd in hoofdstuk 4. Voor ieder operationeel doel is middels een indicator aangegeven wat wij willen bereiken. Meestal zullen wij dat als provincie niet alleen kunnen. Afrekenbare doelstellingen van de provincie vindt u onder het kopje *Wat kunt u van ons verwachten?* en in het Meerjaren Actieprogramma. In hoofdstuk 5 worden gebiedsgericht de gewenste ontwikkelingen beschreven. Hoofdstuk 6 tot slot beschrijft de uitvoering van dit plan. In de bijlagen wordt meer informatie gegeven bij de verschillende onderwerpen. In het actieprogramma worden de prestaties en acties uitgewerkt die nodig zijn om de operationele doelen te bereiken. De bijlagen en het actieprogramma zijn nog in voorbereiding.

2 De hoofdlijnen van het beleid

2.1 Ontwikkelingen in het waterbeheer

Klimaatverandering, bodemdaling en verstedelijking maken dat de waterhuishouding van Nederland onder druk komt te staan. Klimaatverandering zullen we op verschillende manieren merken, zoals door een verhoging van de maximale afvoer en een verlaging van de minimale afvoer van de grote rivieren, versnelde stijging van de

¹ Er bestaat een taakverdeling tussen gedeputeerde staten en provinciale staten. Samen vormen ze het provinciaal bestuur, de 'wij' in dit waterhuishoudingsplan.

zeespiegel, heviger regenbuien, meer neerslag in de winter en meer verdamping in de zomer. Dit heeft niet alleen gevolgen voor veiligheid en wateroverlast, maar ook voor watertekort, verdroging en waterkwaliteit. Bij het opstellen van beleid moeten we dus terdege rekening houden met deze verwachte veranderingen. De vraag is echter daarbij of de waterhuishouding in de huidige situatie wel op orde is. In het afgelopen decennium hebben zich problemen voorgedaan tijdens de hoogwaterperiodes op de rivieren in 1993 en 1995 en tijdens de wateroverlast als gevolg van hevige regenval in 1998. Deze gebeurtenissen zijn aanleiding geweest om het nationale beleid aan te passen. De eerste aanzet daartoe is gegeven door de commissie *Waterbeheer 21^e Eeuw* (WB21). In 2000 heeft dit geleid tot het kabinetsstandpunt *Anders omgaan met water* en in 2001 tot de *Startovereenkomst Waterbeheer 21^e Eeuw*, tussen Rijk, IPO (Interprovinciaal Overleg), UVW (Unie van Waterschappen) en VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten). Medio 2003 is door de partijen betrokken bij de startovereenkomst het *Nationaal Bestuursakkoord Water* (NBW) getekend. Doel van het NBW is om in 2015 het watersysteem op orde te hebben en daarna op orde te houden, anticiperend op de veranderende omstandigheden. Partijen verplichten zich na ondertekening van het Nationaal Bestuursakkoord te starten met de uitvoering van de afspraken. Dit houdt onder andere in het uitvoeren van een maatregelenpakket voor de korte termijn (2003 – 2007). De afspraken uit het Nationaal Bestuursakkoord water zijn opgenomen in dit WHP en het actieprogramma.

Belangrijke uitgangspunten voor het nieuwe waterbeheer zijn ruimte voor water en duurzaam waterbeheer. Duurzaam waterbeheer houdt in dat eventuele knelpunten in het waterbeheer niet worden afgewenteld in tijd, plaats en milieucompartiment. Daarnaast wordt gestreefd naar een meer natuurlijk beheer van water, dat minder afhankelijk is van technische maatregelen. Om dit te bereiken is het noodzakelijk, dat water als ordenend principe geldt voor de ruimtelijke ordening. Hiervoor wordt de lagenbenadering gebruikt, waarbij water gezien wordt als een onderdeel van de eerste laag, die de fysieke ondergrond beschrijft en daarmee voorwaarden stelt aan de bovenliggende lagen voor infrastructuur en occupatie. Bij het selecteren van maatregelen in het waterbeheer worden de volgende tritsen gebruikt om de uitgangspunten tot uitdrukking te brengen:

- *Vasthouden, bergen en afvoeren* om wateroverlast bij piekafvoeren te voorkomen. Dat betekent waar mogelijk water vasthouden op de plek waar de regen valt, als dat aantoonbaar niet mogelijk is ruimte creëren om water tijdelijk te bergen en pas als dat aantoonbaar niet mogelijk is water afvoeren en benedenstrooms naar ruimte voor water zoeken.
- *Vasthouden, opsparen en aanvoeren* om watertekort te voorkomen. Dat betekent waar mogelijk water vasthouden, als dat niet mogelijk is toch aanvoer van gebiedseigen water realiseren door ruimte te creëren waarin dit water wordt opgespaard, als dat aantoonbaar niet mogelijk is gebiedsvreemd water inlaten.
- *Schoonhouden, scheiden, zuiveren* om de waterkwaliteit te verbeteren. Dat betekent waterverontreiniging in principe bij de bron aanpakken, voor zover dat niet toereikend is schone en vuile waterstromen scheiden en als ook dat niet toereikend is het water zuiveren.

Afwijken van de tritsen mag alleen als dat goed onderbouwd en gemotiveerd kan worden. Het hierboven beschreven nieuwe waterbeheer vormt de basis voor het beleid van de provincie, zoals dat in dit WHP is vastgelegd.

Als onderdeel van de uitvoering van de *Startovereenkomst Waterbeheer 21^e Eeuw* is de wateropgave door waterschappen en provincies uitgewerkt in lange termijn visies voor deelstroomgebieden. De provincie Utrecht heeft hierbij de regie gevoerd over de totstandkoming van de visies voor de deelstroomgebieden Amstelland en Gelderse Vallei. De gehele provincie ligt in deze twee deelstroomgebieden, behalve de gemeente Vianen. Die ligt voor het grootste deel in het deelstroomgebied Zuid-Holland-Zuid en voor een klein deel in Rivierenland. De visies beschrijven onder meer de maatregelen die nodig zijn om het regionale watersysteem op orde te brengen en te houden. De nadruk ligt hierbij op het voorkomen van wateroverlast. In de visies worden geen integrale ruimtelijke afwegingen gemaakt. Dat gebeurt in het kader van het Streekplan en het Reconstructieplan. De visies zijn gebruikt als bouwsteen voor Streekplan en Reconstructieplan en voor dit WHP.

Op 22 december 2000 is de *Europese Kaderrichtlijn Water* (EKRW) van kracht geworden. Doel van de EKRW is de chemische en ecologische toestand van waterlichamen te beschermen en verbeteren. De nadruk ligt hierbij veel meer dan in ons huidige beleid op de ecologische toestand van het watersysteem. Basis voor de EKRW is het denken in internationale stroomgebieden. De provincie Utrecht ligt geheel in het stroomgebied van de Rijn. De Gelderse Vallei maakt hierbij onderdeel uit van het deelstroomgebied Rijn-Midden, de rest van de provincie van Rijn-West. Op grond van de EKRW dienen in 2009 stroomgebiedbeheerplannen vastgesteld te zijn, die onder meer maatregelen beschrijven om uiterlijk in 2015 te voldoen aan de doelstellingen met betrekking de

ecologische en chemische toestand van de watersystemen. Waterbeheerders krijgen een resultaatverplichting aan de normen van de EKRW te voldoen.

2.2 Doelen van het waterbeheer

Het hoofddoel voor dit derde provinciale Waterhuishoudingsplan is:

Wij willen een veilig en bewoonbaar land hebben en in stand houden. De provincie Utrecht streeft naar gezonde en veerkrachtige watersystemen en een duurzaam gebruik van water voor mens en natuur.

In het waterbeheer zijn verschillende thema's te onderscheiden. Onderstaande tabel presenteert voor de verschillende thema's onze doelen. Deze gelden voor de gehele provincie. Functiegerichte doelstellingen worden beschreven in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 worden de basisdoelstellingen en de operationele doelen beschreven voor de verschillende thema's en worden de daarvoor noodzakelijke acties globaal beschreven. In het actieprogramma worden de acties in meer detail beschreven.

Thema	Doel
Veiligheid	<i>Afdoende bescherming tegen hoog water; het land is veilig.</i> Een veilige situatie voor inwoners en bedrijven houdt in: een acceptabel risico op een overstroming als gevolg van hoogwater op de Nederrijn/Lek of Markermeer, alsmede, in geval van een overstroming, adequate rampenbestrijding.
Waterkwantiteit	<i>Een bewoonbaar land; de verwerking van regenwater is afdoende.</i> Het risico van schade door wateroverlast als gevolg van regen is acceptabel. Wat acceptabel is hangt af van het grondgebruik.
Waterkwaliteit en ecologie	<i>Gezonde en veerkrachtige watersystemen.</i> Kwaliteit en kwantiteit van grondwater, oppervlaktewater en waterbodembodem zijn in overeenstemming met de functie-eisen; kwantiteit en kwaliteit voor flora en fauna zijn eveneens goed; de morfologische aspecten voldoen aan de gestelde eisen; en het natuurlijk watersysteem is voldoende in balans om verstoringen (in kwaliteit of hoeveelheid) zelf te herstellen. Milieucalamiteiten moeten adequaat bestreden worden.
Stedelijk waterbeheer en waterketen	<i>Duurzaamheid in de keten; water wordt op verantwoorde wijze gebruikt.</i> Het water wordt niet verspild; het gebruik voorziet in de behoeften van de mens zonder dat er negatieve afwenteling plaatsvindt naar elders in tijd of ruimte.
Water en ruimte	<i>Water als ordenend principe voor het ruimtegebruik.</i> Het watersysteem wordt gehanteerd als één van de ordeningsprincipes bij de inrichting van en planvorming voor de fysieke leefomgeving. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen vormt water een vertrekpunt.
Vaarwegen	<i>Bevaarbare waterwegen die voldoen aan hun economische en recreatieve transportfunctie.</i> De daarvoor bestemde vaarwegen voldoen aan hun transportfunctie door een juiste vaardiepte, goede oeverbeschermingen, goede bedieningstijden voor bruggen en sluizen en vaarreglementen die op orde zijn.
Organisatie waterbeheer	<i>Adequaat functionerende waterschappen.</i> De waterschappen zijn bestuurlijk en organisatorisch goed geëquipeerd zodat zij doelmatig hun taken kunnen vervullen.

Bij de selectie van maatregelen die nodig zijn om de doelen te bereiken zal gestreefd worden naar meervoudig ruimtegebruik en robuuste watersystemen. Meervoudig ruimtegebruik is nodig om de noodzakelijke ruimte voor water te creëren in gebieden met een grote vraag naar ruimte. In zowel het stedelijk gebied als het landelijk gebied zien wij aansprekende mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik door bijvoorbeeld waterberging te combineren met functies als landbouw, natuur, recreatie en wonen en door het stimuleren van groene en blauwe diensten. Op langere termijn streven wij naar robuuste watersystemen met een minder vergaande verweving van functies die tegenstrijdige eisen stellen aan waterkwaliteit en grondwaterstand.

Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheid in het op orde brengen en houden van het watersysteem en de waterketen. De verantwoordelijkheid voor de te treffen

waterhuishoudkundige maatregelen gericht op het vasthouden, bergen en afvoeren van water ligt bij de waterbeheerders. Provincies en gemeenten zorgen voor een integrale afweging en leggen deze vast in provinciale beleidsplannen en streekplannen, respectievelijk structuur- en bestemmingsplannen. Waterbeheerders en provincie zorgen ervoor dat de samenhang tussen hoofdsysteem en regionaal systeem gewaarborgd blijft.

De provincie heeft in het kader van de uitvoering van dit WHP drie rollen, namelijk als regisseur, toezichthouder en uitvoerder, waarbij verschillende operationele stijlen horen zoals het stellen van beleidskaders, het stimuleren, coördineren, faciliteren, organiseren, evalueren, sanctioneren, uitvoeren en verantwoorden. In de vorige planperiode hebben wij vooral de regierol benadrukt. In de komende planperiode willen wij een beter evenwicht bereiken tussen de drie onderscheiden rollen. Dit betekent onder andere dat wij nadrukkelijker zullen toezien op de waterschappen in de uitvoering van hun zorgtaken en de in dit WHP aan de waterschappen en gemeenten toebedeelde activiteiten. Uiteraard gebeurt dit in nauw overleg met de waterschappen en gemeenten. Voorts betekent dit dat wij voornemens zijn om op regelmatige tijdstippen met de waterschappen en gemeenten de stand van zaken in de uitvoering van taken en activiteiten te evalueren. Als uitvoerder stellen wij een actieplan op, voeren acties uit, toetsen de plannen en prestaties van waterbeheerders en derden aan het beleid en leggen verantwoording af. Als uitvoerder zijn wij ook verantwoordelijk voor het grondwaterbeheer.

Het Rijk financiert de noodzakelijke maatregelen in het hoofdsysteem. De waterschappen financieren in beginsel de noodzakelijke maatregelen voor de regionale watersystemen. Indien sprake is van extra kosten vanwege meekoppeling van belangen voor bijvoorbeeld ruimtelijke kwaliteit of natuurontwikkeling, dan moeten deze worden opgevangen binnen daarvoor bestemde middelen van de belanghebbende derden. De provinciale middelen zijn in verhouding tot die van Rijk en waterschappen beperkt. Inzet van provinciale middelen zal daar plaats vinden waar beperkte middelen het meest bijdragen aan het bereiken van de doelen, met name door het initiëren en stimuleren van nieuwe oplossingsrichtingen.

3 Functies

In dit hoofdstuk beschrijven wij ons beleid vanuit de invalshoek van de functies van het watersysteem. De verschillende functies leiden tot verschillende doelstellingen ten aanzien van de inrichting en het beheer van het watersysteem. In hoofdstuk 4 worden de doelstellingen per thema besproken. Deze zijn soms ook gerelateerd aan functies. De verspreiding van de verschillende functies over de provincie is aangegeven op de bijgevoegde functiekaart. De functiekaart is gebaseerd op ruimtelijke afwegingen uit het Streekplan. De functies van het WHP en het Streekplan komen grotendeels overeen. Er is van de functies uit het Streekplan afgeweken als er voor de inrichting en het beheer van het waterhuishoudkundige systeem afwijkende en/of specifieke doelstellingen gelden. Functietoekenning betekent voor de waterbeheerders primair een inspanningsverplichting om de bij de functies behorende doelstellingen te behalen. Als er belangen aanwezig zijn die tegenstrijdige wensen hebben ten aanzien van het watersysteem, moeten waterbeheerders zoveel mogelijk hieraan tegemoet komen met gerichte maatregelen. Van het waterschap wordt veelal gevraagd om op lokaal niveau de belangen af te wegen. Hiertoe kunnen de waterschappen functies verder ruimtelijk en inhoudelijk uitwerken en detailleren in hun waterbeheerplannen. De finale afweging van belangen maken waterschappen met name in peilbesluiten.

De functiekaart is gebaseerd op de huidige situatie en op vastgesteld beleid dat voor 2015 uitgevoerd zal worden. Beleid waarvan de uitvoering na 2015 gepland is, maar waarvoor nu al een ruimtelijk reservering noodzakelijk is, is ook opgenomen op de functiekaart. Bij de ontwikkeling van nieuwe functies, zoals natuur, geldt dat de doelstellingen van het waterbeheer gericht blijven op de huidige functie, tot daadwerkelijke functieverandering heeft plaatsgevonden. De tijdshorizon van 2015 sluit aan bij die van Streekplan en de EKRW. Het Amsterdam-Rijnkanaal, het Lekkanaal, het Eemmeer en het zomerbed van Nederrijn en Lek worden beheerd door het Rijk. De functies voor deze watersystemen zijn bepaald in het *Beheerplan voor de rijkswateren*.

Tabel 1 geeft een overzicht van de gebiedsgerichte functies, de oppervlaktewaterfuncties en de aanduidingen op de functiekaart. Gebiedsgerichte functies hebben in tegenstelling tot oppervlaktewaterfuncties betrekking op relatief grotere gebieden, inclusief de oppervlaktewateren. De doelstellingen hebben niet alleen betrekking op het oppervlaktewater, maar ook op het grondwater. Aan aanduidingen zijn doelstellingen verbonden in het kader van het milieu- en ruimtelijke ordeningsspoor en/of het waterspoor. De aanduidingen voor waterwinning en buitendijks gebied zijn weergegeven op een aparte kaart.

Functie / aanduiding	Omschrijving / specifieke doelstelling voor het waterbeheer
<i>Gebiedsgerichte functies</i>	
Landbouw	Inrichting en beheer primair gericht op landbouw

Functie / aanduiding	Omschrijving / specifieke doelstelling voor het waterbeheer
	<ul style="list-style-type: none"> Minimalisering van wateroverlast en vochttekorten² middels de GGOR³ systematiek. In diepe veenweidegebieden geen vergroting van de drooglegging en een maximale drooglegging van 60 cm, behoudens eerder gemaakte afspraken. Voldoende mogelijkheden voor de structurele aan- en afvoer van water. Voldoende mogelijkheden voor de aan- en afvoer van water voor nachtvorstbestrijding voor specifieke in de waterbeheerplannen opgenomen gebieden Waterkwaliteit voldoet aan de geldende norm ook in geval van overstorten en nooduitlaten. Binnen deze functie is lokaal de oppervlaktewaterfunctie waardevolle water- en oevernatuur toegekend.
Natuur	Inrichting en beheer primair gericht op natuur
	<ul style="list-style-type: none"> Afstemmen waterhuishouding op voor de natuur gewenste grond- en oppervlaktewaterstand (GGOR) Instandhouden en ontwikkelen van waternatuur in het water en op de oevers door aangepast beheer en onderhoud, met name op diepte houden van watergangen, en verbetering van de waterkwaliteit, bijvoorbeeld door het weren van gebiedsvreemd water. Verbetering van migratiemogelijkheden voor fauna en flora in het water en op de oevers. Voldoen aan de ecologische normdoelstellingen van het hoogste niveau⁴.
Verweving natuur en landbouw	Inrichting en beheer primair gericht op natuur en landbouw. De afweging tussen natuur en landbouw is locatieafhankelijk. Deze functie kan in het waterbeheerplan gesplitst worden.
	<ul style="list-style-type: none"> Optimaal afstemmen waterbeheer op doelstellingen van beide functies. Hiervoor is lokaal maatwerk nodig. De afstemming heeft met name betrekking op verdroging, eutrofiëring en diffuse bronnen. Voldoen aan de ecologische normdoelstellingen van minimaal het middelste niveau en voor grote natuurgebieden van het hoogste niveau.
Verweving natuur en waterrecreatie	Inrichting en beheer primair gericht op natuur en waterrecreatie.
	<ul style="list-style-type: none"> Doelstellingen van de functie natuur. Oppervlaktewaterpeil wordt mede afgestemd op waterrecreatie vanwege bereikbaarheid steigers en doorvaarthoogte van bruggen.
Oppervlaktewater voor drinkwater	Inrichting en beheer primair gericht op drinkwaterbereiding uit oppervlaktewater en natuur.
	<ul style="list-style-type: none"> Doelstellingen van de functie natuur. Beschikbaarheid van voldoende oppervlaktewater met een voldoende kwaliteit voor drinkwaterbereiding.
Stedelijk gebied	Inrichting en beheer primair gericht op bebouwing en infrastructuur
	<ul style="list-style-type: none"> Een voor bebouwing en infrastructuur gewenste grondwaterstand om zakking te voorkomen en droge voeten te houden (GGOR). Bij nieuwbouw moet de bestaande grondwaterstand in principe gehandhaafd blijven en dient afhankelijk van de situatie minimaal 5 tot 20% open water gerealiseerd te worden. Verbeteren van de belevingswaarde en de recreatieve waarde van het watersysteem. Voorkomen dat vasthouden of bergen van water in of om de stad leidt tot aantasting van de kwaliteit van grond- of oppervlaktewater. Streven naar een afkoppelingspercentage van 20% in een gemiddelde situatie in bestaande wijken en van 80% in nieuwbouwwijken. Voldoen aan de ecologische normdoelstellingen van minimaal het laagste niveau in bestaande wijken en van het minimaal het middelste niveau in nieuwbouwwijken.
Oppervlaktewaterfuncties	
Natte ecologische verbindingzones	Gebieden of structuren die oppervlakte- en grondwaterafhankelijke planten en dieren de mogelijkheid bieden zich te verplaatsen binnen de ecologische hoofdstructuur.
	<ul style="list-style-type: none"> Bevorderen van de verspreiding en uitwisseling van flora en fauna tussen natuurgebieden (zowel bestaande als toekomstige). Voldoen aan de ecologische normdoelstellingen van minimaal het middelste niveau.
Waardevolle water- en oevernatuur	Inrichting en beheer gericht op natuur in water en op oevers.
	<ul style="list-style-type: none"> Instandhouden en ontwikkelen van waternatuur in het water en op de oevers door aangepast beheer en onderhoud, met name op diepte houden van watergangen, en verbetering van de waterkwaliteit, bijvoorbeeld door het weren van gebiedsvreemd water en het instellen van spuit- en mestvrije percelen op basis van vrijwilligheid. Voldoen aan de ecologische normdoelstellingen van minimaal het middelste niveau.
Zwemwater	Inrichting en beheer primair gericht op veiligheid en hygiëne van zwemmers.
	<ul style="list-style-type: none"> Voldoen aan de kwaliteitsdoelstellingen in het Besluit kwaliteitsdoelstellingen en metingen, het Besluit hygiëne en veiligheid badinrichtingen en het Protocol cyanobacteriën.
Scheepvaart	Inrichting en beheer mede gericht op beroeps- en recreatievaart

² Zoals eerder vermeld moet bij het opstellen van peilbesluiten onevenredige schade aan overige, niet specifiek aan de functie gekoppelde belangen voorkomen worden dan wel moet deze schade gecompenseerd worden.

³ GGOR staat voor Gewenst Grond- en Oppervlaktewaterregime. Zie verder hoofdstuk 4.2.

⁴ Conform de systematiek van ecologische normdoelstellingen (END) van de provincie Utrecht.

Functie / aanduiding	Omschrijving / specifieke doelstelling voor het waterbeheer
	<ul style="list-style-type: none"> • Voldoende breedte, diepte en doorvaarthoogte van de vaarwegen. • Oevers bestand tegen golfslag van schepen. • Bedieningstijden van bruggen en sluisen op elkaar afgestemd.
<i>Aanduidingen</i>	
Gebied met diepe grondwaterstand	Deel van de Utrechtse Heuvelrug waar vegetatie afhankelijk is van regen en hangwater en waar infiltratie plaatsvindt. Speciale aandacht is vereist voor hoeveelheid en kwaliteit van infiltratiewater. Afkoppelen van verhard oppervlak kan hier helpen de grondwatervoorraad aan te vullen.
Zoekgebied waterberging	Gebieden aangewezen in het Streekplan waarbinnen waterbergingslocaties voor wateroverlast gezocht worden. Conform het Streekplan blijven deze gebieden gevrijwaard van ontwikkelingen die een latere inrichting als waterbergingslocatie in de weg staan. Het gaat hierbij in ieder geval om stedelijke uitbreidingen en nieuwvestiging van woningen en bedrijven. Hier vloeien geen beperking uit voort voor de reeds aanwezige functies. Aanwijzing van concreet begrensde gebieden vindt plaats in het kader van het Streekplan en bestemmingsplannen. Concreet begrensde gebieden krijgen in de toekomst de functie waterberging.
Wateropgave nader in te vullen	Gebieden aangewezen in het Streekplan voor mogelijke waterberging, waar de wateropgave nader uitgewerkt gaat worden. De wateropgave heeft zowel betrekking op wateroverlast als op bodemdaling, watertekort en waterkwaliteit. Voor deze gebieden gelden geen nadere beperkingen ten aanzien van het ruimtegebruik. Aanwijzing van concreet begrensde gebieden vindt plaats in het kader van het Streekplan. Concreet begrensde gebieden krijgen in de toekomst de functie waterberging.
Buitendijkse gebieden	Inrichting en beheer primair gericht op het afvoeren en/of tijdelijk bergen van water en secundair op andere aanwezige functies. Het afvoerend en/of waterbergend vermogen van deze gebieden mag niet beperkt worden. Verder gelden de doelstellingen voor het huidige gebruik. Conform de beleidslijn Ruimte voor de rivier is intensivering van het ruimtegebruik niet toegestaan in het winterbed van Nederrijn en Lek.
Waterwin- en/of grondwaterbeschermingsgebied en 100-jaars aandachtsgebieden	Gebieden waar de kwaliteit van het grondwater bijzondere bescherming behoeft met het oog op de winning van drinkwater. Het beleid voor deze gebieden is in het Provinciaal Milieubeleidsplan nader uitgewerkt. In de Provinciale Milieuverordening worden nadere regels gesteld, zoals een verbod op nieuwe benzinstations, vuilstortplaatsen en diepe boringen.
Veenweidegebied	Gebieden met meer dan 40 cm veen in de bovenste 80 cm van het bodemprofiel. In peilbesluiten voor deze gebieden is extra aandacht nodig voor het beperken van bodemdaling. In diepe veenweidegebieden, met meer dan 80 cm veen in de bovenste 120 cm, wordt geen vergroting toegestaan van de drooglegging en wordt de maximale drooglegging beperkt tot 60 cm, behoudens eerder gemaakte afspraken.

4 Thema's in het waterbeheer

In dit hoofdstuk beschrijven wij de doelstellingen voor de verschillende thema's van het waterbeheer. Voor ieder thema zijn operationele doelen geformuleerd, die de aangeven waar wij naar streven. Om deze doelen te bereiken is samenwerking nodig tussen alle betrokken partijen. Daarom geven wij voor ieder thema aan wat u van ons kunt verwachten en welke bijdragen wij van de verschillende partijen verwachten.

4.1 Veiligheid

Afdoende bescherming tegen hoog water; het land is veilig.

Doelstelling

De provincie Utrecht wordt beschermd tegen overstromingen door een systeem van dijken en kades. De basisdoelstelling van ons beleid met betrekking tot veiligheid is dat de kans op overstromingen aanvaardbaar is. De directe primaire waterkeringen beschermen ons tegen overstromingen uit het buitenwater (in de provincie Utrecht Nederrijn, Lek en Eemmeer) en voldoen aan de in 1996 gestelde normen. De indirecte waterkeringen compartimenteren het beschermde gebied om de schade van een overstroming te beperken. Het Rijk moet nog maatgevende hoogtes vaststellen voor deze keringen. Daarom is niet bekend of deze keringen nu voldoende veilig zijn. Regionale waterkeringen, zoals boezemkades, beschermen het gebied tegen overstroming uit het regionale watersysteem. De provincie moet nog normen vaststellen voor boezemkades. Daarom is ook voor deze keringen nu niet bekend of zij voldoende veilig zijn.

Operationele doelen en beleidsindicatoren

1.	<p>De kans op overstroming als gevolg van het falen van de directe en indirecte primaire waterkeringen en de regionale en boezemwaterkeringen is aanvaardbaar en er vindt regelmatig toetsing plaats. Uiterlijk in 2015 voldoen alle waterkeringen aan de norm.</p> <p>Indicatoren: Percentages van de directe en indirecte primaire waterkeringen en de regionale en boezemwaterkeringen waarvoor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een norm is vastgesteld; • en toetshoogte is vastgesteld; • een volledig toetsrapport is opgesteld; en • aan de norm voldaan wordt.
2.	<p>Gemeenten, waterbeheerders, brandweer en provincies beschikken uiterlijk in 2007 over adequate en onderling afgestemde calamiteiten- en rampenbestrijdingsplannen met voldoende aandacht voor overstromingen. Door de implementatie van het Hoogwater Informatie Systeem (HIS) in 2004 af te ronden zorgt de provincie voor een adequate informatievoorziening zowel bij de voorbereiding als bij de uitvoering van de plannen.</p> <p>Indicator: Percentage van de relevante organen dat beschikt over een adequaat plan en adequate informatie uit het HIS.</p>
3.	<p>Muskus- en beverratten bedreigen de stabiliteit van waterkeringen. Provincie en waterschappen zorgen gezamenlijk voor een efficiënte bestrijding.</p> <p>Indicatoren: De populaties muskus- en beverratten geschat op basis van vangstgegevens.</p>

Wat mag u van ons verwachten?

De normen waaraan de primaire waterkeringen moeten voldoen zijn in ontwikkeling als gevolg van klimaatverandering en nieuw beleid. De hydraulische randvoorwaarden uit 1996 zijn gebaseerd op een maatgevende afvoer van 15.000 m³/s bij Lobith. Alle directe primaire waterkeringen in de provincie voldoen hieraan. De Hydraulische randvoorwaarden 2001 zijn gebaseerd op de nieuwe maatgevende afvoer van 16.000 m³/s bij Lobith. In de Planologische Kern Beslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier zal aangegeven worden met welke rivierverruimende maatregelen de maatgevende afvoer van de Nederrijn en Lek kan stijgen, zonder dat de maatgevende waterstanden omhoog gaan. In eerste instantie wordt gekozen voor rivierverruimende maatregelen. Pas als die niet haalbaar blijken zullen meer technische maatregelen ingezet worden. De PKB wordt opgesteld onder leiding van het Rijk. Wij dragen bij aan het opstellen van de PKB en zorgen samen met de andere provincies voor de regionale regie en voor een zwaarwegend regionaal advies bij de presentatie van deel 1 van de PKB. Wij richten ons hierbij met name op de afstemming tussen het hoofdwatersysteem en het regionale watersysteem en het behouden en verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit.

Het Markermeer en daarmee in open verbinding staande wateren, zoals Eem en Eemmeer, zijn recent door de Minister aangewezen als buitenwater. In de Hydraulische Randvoorwaarden 2001 heeft de Minister voor het

eerst randvoorwaarden opgesteld voor de dijken langs het Eemmeer. Om te voldoen aan deze voorwaarden is aanvullende dijkversterking noodzakelijk. Hiervoor is een m.e.r. procedure noodzakelijk, die tot 2005 zal duren en waarvoor wij als bevoegd gezag zullen optreden. Uiterlijk in 2010 zal de dijkverbetering afgerond zijn. Wij zullen de uitvoering hiervan begeleiden.

Elke vijf jaar brengen de provincies voor iedere dijkkring verslag uit aan de Minister over de beveiliging tegen overstromingen. Wij zorgen voor het verslag voor dijkkring 44, Kromme Rijn, in 2004, voor dijkkring 45, Gelderse Vallei, in 2005 en voor dijkkring 46, Eempolder, in 2006. Wij werken samen met de provincie Zuid-Holland aan de verslagen voor dijkkring 14, Zuid-Holland, dijkkring 15, Lopiker- en Krimpenerwaard, en dijkkring 16, Alblasserwaard en de Vijfherenlanden.

Voor de regionale en boezemwaterkeringen zullen wij uiterlijk in 2006 het gewenste veiligheidsniveau vaststellen op basis van de IPO-leidraad ter bepaling van het veiligheidsniveau van boezemkaden. Voor de buitendijkse gebieden langs Nederrijn, Lek en Eemmeer zullen wij uiterlijk in 2006 normen vaststellen op grond van de beleidslijn buitendijkse ontwikkelingen. Tot slot zullen wij onderzoeken of een norm voor de Slaperdijk zinvol is om hiermee de dijkkring Gelderse Vallei te compartimenteren. Hierover zullen wij uiterlijk in 2005 een besluit nemen.

Op grond van de Nota Handhaving en Veiligheid is in 2002 het Plan van Aanpak afstemming watercalamiteitenbestrijding vastgesteld. Wij zullen dit plan uitvoeren en in het kader daarvan in 2004 een toetsingskader opstellen om de calamiteiten- en rampenbestrijdingsplannen van gemeenten, brandweer, waterschappen, regionale directies van Rijkswaterstaat en provincies te toetsen. Speciale aandacht zullen wij hierbij besteden aan situaties waar de beheersgebieden van verschillende betrokken organen niet met elkaar overeenkomen, zoals in de gemeente Vianen. Verder zullen wij een overstromingsscenario ontwikkelen om hiermee vanaf 2004 realistische oefeningen te houden. Wij zullen de implementatie van het HIS in 2004 afronden en de verdere ontwikkeling van het systeem ondersteunen.

Bestrijding van muskus- en beverratten is ondergebracht bij het Openbaar Lichaam Muskusrattenbestrijding (OLM), een samenwerkingsverband tussen de waterschappen en de provincie. Wij zullen in 2004 onderzoeken of een grootschaligere aanpak van de bestrijding noodzakelijk is.

Wat verwachten wij van u?

Van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat verwachten wij de volgende inbreng:

- Medio 2004 vaststellen van deel 1 van de PKB Ruimte voor de Rivier en in 2006 afronden van de PKB procedure.
- In de PKB het regionale advies van de provincies voldoende tot zijn recht laten komen. Financiering van de noodzakelijk dijkverbetering langs Eem en Eemmeer.
- Vaststellen van hydraulische randvoorwaarden voor de indirecte primaire waterkeringen en voor de directe primaire waterkering langs de Eem.
- Verdere ontwikkeling van het HIS.

Waterschappen, provincies en het Rijk zorgen ervoor dat de maatregelen uit de PKB Ruimte voor de Rivier uiterlijk in 2015 uitgevoerd zijn.

Van onze buurprovincies verwachten wij samenwerking bij de PKB Ruimte voor de Rivier, de toetsing van de interprovinciale dijkringen, het opstellen van calamiteiten- en rampenbestrijdingsplannen, de implementatie van het HIS en het onderzoek naar een grootschaligere aanpak van de bestrijding van muskus- en beverratten.

Het Waterschap Vallei & Eem is verantwoordelijk voor de realisering uiterlijk in 2010 van de dijkverbetering langs Eem en Eemmeer. De waterschappen en gemeenten langs de Nederrijn en Lek zorgen voor een actieve inbreng bij het opstellen van de PKB Ruimte voor de Rivier. De waterschappen stellen ons tijdig de toetsrapporten ter beschikking voor de primaire waterkeringen in hun beheersgebied. De waterschappen stellen de randvoorwaarden voor kruinhoogte en stabiliteit op voor de regionale en boezemwaterkeringen op grond van de door ons vastgestelde normen voor deze keringen. De waterschappen zorgen er voor dat deze keringen uiterlijk in 2015 aan de normen en randvoorwaarden voldoen. De waterschappen zetten de samenwerking met de provincie bij de bestrijding van muskus- en beverratten voort en nemen deel aan het onderzoek naar een grootschaligere bestrijding. De waterschappen, gemeenten en brandweer zorgen voor een actueel en adequaat calamiteiten- en rampenbestrijdingsplan met voldoende aandacht voor overstromingen. Speciale aandacht zal

hierbij besteed worden aan afstemming en coördinatie tussen de verschillende organen, met name daar waar de beheersgebieden van verschillende betrokken organen niet met elkaar overeenkomen, zoals in de gemeente Vianen.

4.2 Waterkwantiteit

Een bewoonbaar land; de verwerking van regenwater is afdoende.

Doelstelling

De provincie Utrecht streeft ernaar schade aan verschillende belangen door teveel of te weinig water zoveel mogelijk te voorkomen. Dit betreft zowel oppervlakte- als grondwater en vereist een zorgvuldige afweging tussen verschillende belangen met verschillen eisen aan de waterstand. Een basisdoelstelling van ons beleid is dat er geen onaanvaardbare kans is op wateroverlast bij hoge neerslag. Daarbij streven wij er naar dat in de toekomst, bij de verwachte hogere neerslagintensiteit en grotere oppervlakte verhard gebied, de piekafvoeren niet toenemen. Het tempo van maaiveldddaling in veengebieden mag niet toenemen. De aan- en afvoer van water ondervindt geen knelpunt als gevolg van achterstand in baggerwerkzaamheden.

Operationele doelen en beleidsindicatoren

4.	De kans op wateroverlast als gevolg van hoge neerslag is niet onaanvaardbaar hoog. Vanaf uiterlijk 2015 geldt als resultaatsverplichting voor de waterschappen, dat alle watersystemen aan de normen voor wateroverlast voldoen. Indicator: Percentage van de grondoppervlakte dat voldoet aan de landelijke normen voor wateroverlast.
5.	Alle relevante delen van de provincie beschikken uiterlijk in 2007 over geldige peilbesluiten. Peilbesluiten en streefpeilen worden zoveel mogelijk opgesteld met gebruik van GGOR. Peilbesluiten en streefpeilen zijn mede gebaseerd op de functiekaart en ons beleid ten aanzien van het vasthouden van water, robuuste watersystemen en maaiveldddaling. Indicator: Percentage van de relevante oppervlakte van de provincie waarvoor een geldige peilbesluit is vastgesteld. Percentage van het totale peilgebied in de provincie waarvoor een ontheffing van een peilbesluit is verleend.
6.	Vermindering van schade aan de natuur als gevolg van verdroging door het verminderen van het areaal verdroogd gebied met 40% in 2010 ten opzichte van de verdrogingskaart van 1999. Indicator: Percentage vermindering van het areaal verdroogd gebied ten opzichte van de verdrogingkaart van 1999.
7.	Het gebruik van grondwater is gereguleerd conform het gewenste maatschappelijke gebruik met als doel duurzaam gebruik en beperking van negatieve effecten. Indicator: Percentage van de grondwateronttrekkingen dat in overeenstemming is met het gewenste maatschappelijke gebruik.

Wat mag u van ons verwachten?

In het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) zijn werknormen vastgesteld voor wateroverlast als gevolg van hoge neerslag. Deze normen hebben dus geen betrekking op wateroverlast als gevolg van hoge grondwaterstanden of beperkte afvoer door de riolering. De waterbeheerders zullen alle watersystemen aan de werknormen toetsten en zullen aangeven welke technische en ruimtelijke maatregelen en welke financiële inspanningen nodig zijn om aan de normen te voldoen. Wij zullen bijdragen aan de uitvoering van de toetsing. De trits vasthouden-bergen-afvoeren en het niet verhogen van piekafvoeren zijn uitgangspunten bij het opstellen van de maatregelpakketten. Wij geven dus de voorkeur aan lokale ruimtelijke maatregelen als vergroting van het areaal oppervlaktewater en kleinschalige waterberging boven het afvoeren van water door het vergroten van de gemaalcapaciteit. In het NBW hebben waterschappen, provincies en het Rijk de volgende planning afgesproken. De toetsing wordt in 2005 afgerond. Op basis van de reeds opgestelde deelstroomgebiedsvisies, de resultaten van de toetsing en stedelijke waterplannen van de gemeenten zullen wij een integrale afweging maken van de ruimtebehoefte. De definitieve taakstellende afspraken over wateroverlast leggen wij uiterlijk in 2007 vast in het Streekplan en het WHP. De streekplankaart en de functiekaart van dit WHP kennen nu de aanduidingen *zoekgebied waterberging* en *wateropgave nader in te vullen*. Uiterlijk in 2007 zal een gedeelte van het zoekgebied de functie waterberging krijgen en zal de aanduiding wateropgave vervallen en eventueel deels vervangen worden door de aanduiding zoekgebied en de functie waterberging. De nadere invulling van deze afspraken per gebied wordt beschreven in hoofdstuk 5.

Als uitwerking van dit WHP en ons Milieubeleidsplan zullen wij een nieuw *Baggerbeleidsplan 2004-2008* vaststellen. Hierin zullen wij aangeven hoe wij voldoende capaciteit willen realiseren voor stort en verwerking van verontreinigde bagger, die onder meer vrij kan komen bij het onderhoud van watergangen.

Zoals afgesproken in het NBW zullen wij uiterlijk in 2005 de kaders opstellen voor het Gewenst Grond- en Oppervlaktewaterregime (GGOR) op basis van onze beleidsplannen en het Streekplan. In overleg met de waterschappen zullen wij besluiten wie de uiteindelijke keuze van het gewenste regime zal maken. Bij het toetsen van peilbesluiten zullen wij erop toezien, dat zoveel mogelijk gebruik gemaakt is van GGOR en dat voldaan is aan ons beleid, zoals geformuleerd in dit WHP.

De provincie stimuleert en begeleidt derden (gemeenten, waterschappen, natuurterreinbeheerders, landbouw, landgoedeigenaren, recreatieschappen en drinkwaterbedrijven) bij het nemen van verdrogingsbestrijdingsmaatregelen. Daarbij wordt gekozen voor een tweesporenaanpak: lokale maatregelen nemen die geen nadelige effecten hebben buiten de natuurgebieden en gebiedsgerichte integrale projecten starten om het gewenste, afgewogen waterbeheer (GGOR) voor alle functies uit het gebied te bepalen. Voor de gebiedsgerichte projecten zal afstemming gezocht worden met de SGB-gebiedsplannen. Rijk en provincies streven eraan vanaf 2005 te werken volgens een nieuw Sturingsmodel landelijk gebied, waarbij de programmering plaats vindt in een prestatieovereenkomst tussen Rijk en provincie gebaseerd op integrale gebiedsplannen. Ook verdrogingsbestrijding zal hiervan deel uit gaan maken. In het Plan van Aanpak Verdrogingsbestrijding en in de Stuurgroep Verdrogingsbestrijding zijn afspraken gemaakt over de verdeling van de kosten. Wij gaan een deel van het subsidiegeld inzetten om het GGOR-instrument te kunnen toepassen. Het platform verdrogingsbestrijding is omgevormd tot een platform GGOR. Dit nieuwe platform gaat de nieuwe aanpak implementeren. Er wordt momenteel gewerkt aan een nieuwe verdrogingskaart die bij dit WHP gevoegd zal worden.

Naast verdrogings schade aan natuurgebieden is er ook sprake van een algemeen watertekort in de zomer. De ernst hiervan verschilt sterk van jaar tot jaar. In de deelstroomgebiedsvisionen is hier op kwalitatieve wijze aandacht aan besteed. Onderbouwing van het watertekort vindt momenteel plaats in de Droogtestudie Nederland en het project Regionale Verkenning Zoetwater Voorziening West-Nederland. Aan dit laatste project nemen wij ook deel. Afhankelijk van de resultaten van deze onderzoeken zullen mogelijk maatregelenpakketten opgesteld worden op basis van de trits vasthouden-opslaan-aanvoeren. De resultaten dragen bij aan onderbouwing voor onze beslissing over de gebieden met de functie *wateropgave nader te bepalen*.

Uit de afwegingen in GGOR-kader zal voort komen in hoeverre het grondwaterbeheer lokaal aangepast moet worden om bij te dragen aan de vermindering van verdroging. Wij zullen hier als grondwaterbeheerder zorg voor dragen. Waar dit vernattings schade tot gevolg heeft, kan een beroep gedaan worden op de provinciale schaderegeling. Bij vergunningverlening voor grondwateronttrekking is ons algemene uitgangspunt, dat vergunning alleen verleend wordt als er geen aanvaardbare alternatieven bestaan. Effecten van winning worden aan het GGOR getoetst, zodra deze gereed is. In het *Beheerplan grondwaterkwantiteit* zijn de criteria voor de vergunningverlening nader uitgewerkt. Voor 2007 zullen wij een nieuw beheerplan vaststellen, waarin het gewenst maatschappelijk gebruik van de verschillende watervoerende pakketten wordt uitgewerkt en vastgelegd. Ook zullen wij hierin ons beleid uitwerken ter bevordering van watersparing bij bedrijven die grondwater onttrekken. Wij beschouwen koude-warmte-opslag in het grondwater als een duurzame energiebron, waarvoor wij volgens ons interim-beleid onder strikte voorwaarden toestemming zullen verlenen. Koude-warmte-opslag zullen wij niet toestaan in watervoerende pakketten met hoogwaardig grondwater geschikt voor bereiding van drinkwater. In 2005 zullen wij ons interim-beleid evalueren en zonodig bijstellen. In 2001 is met Hydron een overeenkomst gesloten om de winning te staken van totaal 9 miljoen m³ per jaar, die bijdragen aan de verdroging. Ter vervanging zal 4 miljoen m³ aangevoerd worden uit de provincie Flevoland en voor 5 miljoen m³ zullen alternatieve winningslocaties aangewezen worden die minder verdroging veroorzaken. Momenteel vindt hier onderzoek naar plaats. Wij zullen in 2005 besluiten waar winningslocaties gesloten zullen worden en waar nieuwe winningen toegestaan zullen worden. In IPO kader wordt overdracht van het grondwaterbeheer aan de waterschappen onderzocht. Wij zullen op basis van de resultaten van dit onderzoek een besluit nemen over eventuele overdracht.

Wat verwachten wij van u?

In het NBW zijn de volgende afspraken gemaakt over de verantwoordelijkheden van de waterschappen bij de aanpak van wateroverlast en GGOR. De Unie van Waterschappen is verantwoordelijk voor het opstellen van een toetsingsprotocol voor wateroverlast. De waterschappen zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van de toetsing en het opstellen van maatregelenpakketten. Dit dient in 2005 afgerond te zijn. Als onderdeel van de

maatregelpakketten zullen de waterschappen de zoekgebieden voor waterberging aangegeven rondom de stad Utrecht, rondom Woerden en langs de Hollandsche IJssel. De waterschappen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering voor 2015 van de uiteindelijk vastgestelde maatregelen. Na uitvoering van de maatregelen geldt een resultaatverplichting voor de waterschappen om aan de normen te blijven voldoen. Uiterlijk in 2010 hebben de waterschappen de bouwstenen voor een gebiedsdekkend GGOR gereed, waarna het GGOR kan worden vastgesteld. De waterschappen leggen dit GGOR vast in hun waterbeheerplannen.

Wij verwachten van de waterschappen dat zorgen ervoor dat in 2007 overal geldige peilbesluiten vastgesteld zijn. De richtlijnen voor peilbesluiten zijn bij dit WHP opgenomen als bijlage 1. De beleidsmatige eisen aan nieuwe peilbesluiten zijn:

- Er is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van GGOR. Het gebruik van GGOR mag echter niet leiden tot vertraging van peilbesluiten.
- Conform het gedachtegoed van WB21 zal het vasthouden van water bevorderd worden. Wij zullen flexibel en natuurlijk peilbeheer onder heldere juridische voorwaarden toestaan.
- In het kader van ons streven naar robuuste eenheden mag maximaal 10% van een peilgebied bestaan uit peilafwijkingen.
- Het tempo van maaiveld daling in diepe veengebieden mag niet toenemen en wordt waar mogelijk verminderd. Vergroting van de drooglegging ten opzichte van vigerende peilbesluiten zullen wij niet toestaan. Wel is peilindexering mogelijk. Peilverlagingen van meer dan 5 cm worden gefaseerd ingevoerd.
- De maximale drooglegging in diepe veengebieden bedraagt 60 cm. Voor sommige gebieden gelden nu afspraken over een diepere ontwatering. Hier streeft het waterschap er bij nieuwe peilbesluiten naar de drooglegging te beperken tot 60 cm.

Bij het opstellen van een nieuw peilbesluit toetst het waterschap de vergunningen voor peilafwijkingen aan haar beleid. Binnen een jaar na goedkeuring van het peilbesluit worden de vergunningen die niet voldoen, ingetrokken of eventueel herzien. In veenweidegebieden streven wij naar beperking van de maaiveld daling door een verdergaande beperking van de drooglegging dan de hier vermelde 60 cm. Het Rijk zal moeten zorgen voor uitwerking en toepassing van de Europese *Regeling natuurlijke handicaps*, die vergoeding van de schade voor de agrariërs mogelijk maakt. Van gemeenten verwachten wij dat zij ons beleid uit Streekplan met betrekking tot maaiveld daling toepassen. Onderdeel hiervan is het verbod op omploegen en scheuren van grasland in het veenweidegebied.

Watergangen dienen voldoende capaciteit te hebben voor aan- en afvoer van water. Van de waterschappen verwachten wij dat zij zorgen voor actuele leggers, waarin de huidige en gewenste maatgeving van watergangen, dijken en kades beschreven wordt. Door handhaving van de keur dient het waterschap ervoor te zorgen dat aan de gewenste maatgeving uit de legger voldaan wordt. Bij het onderhoud van watergangen komt bagger vrij. Wij vragen gemeenten en waterschappen mee te werken aan de uitvoering van ons *Baggerbeleidsplan 2004 – 2008* om voldoende capaciteit te realiseren voor stort en verwerking van verontreinigde bagger. Om te voorkomen dat de piekafvoeren toenemen, zullen gemeenten en waterschappen het dempen van sloten alleen toestaan als er compensatie plaatsvindt.

Gemeenten, waterschappen, terreinbeheerders, landgoedeigenaren, landbouw, recreatieschappen en drinkwaterbedrijven hebben een belangrijke rol bij de verdrogingsbestrijding en in het platform GGOR. Zij zullen conform de afspraken in het Plan van Aanpak Verdrogingsbestrijding en in de Stuurgroep Verdrogingsbestrijding hun bijdrage leveren. Rijk en waterschappen zullen hun bijdrage leveren aan de studies naar watertekort en aan het zoeken naar mogelijke oplossingen.

4.3 Waterkwaliteit en ecologie

Gezonde en veerkrachtige watersystemen.

Doelstelling

De provincie Utrecht streeft ernaar dat al het grondwater, oppervlaktewater en sediment in watergangen een voldoende basiskwaliteitsniveau heeft en waar nodig voor specifieke functies aan scherpere kwaliteitseisen voldoet. Conform het stand-still beginsel, zal de (grond)waterkwaliteit minimaal op het huidige niveau gehandhaafd worden. Wij streven naar een goede ecologische toestand c.q. een goed ecologisch potentieel in de oppervlaktewateren conform de Europese Kaderrichtlijn Water (EKRW). De kwaliteit van de waterbodem is geen belemmering voor het functioneren van het

aquatisch ecosysteem. De kwaliteit van het naar het diepere grondwater wegzakkende grondwater is zodanig dat dit zonder of met een eenvoudige bewerking geschikt te maken is voor drinkwater. Wij streven naar een aanvaardbaar niveau van beveiliging tegen milieucalamiteiten die de waterkwaliteit in ernstige mate aantasten. Dit betreft zowel het beperken van de kans op calamiteiten als het zodanig inrichten van het watersysteem dat in geval van milieucalamiteiten de schade beperkt blijft en de verontreinigingen gesaneerd kunnen worden.

Operationele doelen en beleidsindicatoren

8.	De grond- en oppervlaktewaterkwaliteit en de kwaliteit van nieuw gevormd sediment voldoen in 2010 aan de MTR-waarden (Maximaal Toelaatbaar Risico) en in 2024 aan de streefwaarden. Voor gebiedseigen stoffen is het behalen van de MTR-norm in 2010 niet mogelijk en geldt een uitzondering. Deze doelstelling zal gedurende de planperiode vervangen worden door de hierop volgende doelstelling gebaseerd op de EKRW. Indicator: Percentage overschrijdingen van de MTR-norm in grond- en oppervlaktewater en in nieuw gevormd sediment.
9.	Conform de EKRW zal uiterlijk in 2015 voldaan worden aan de normen met betrekking tot een goede chemische toestand van het grond- en oppervlaktewater en de waterbodem, een goede ecologische toestand voor natuurlijke wateren en een goed ecologisch potentieel voor sterk veranderde of kunstmatige waterlichamen. Indicator: Percentage van de waterlichamen dat voldoet aan de goede chemische en ecologisch toestand of potentieel.
10.	Alle zwemwateren voldoen aan de kwaliteitsdoelstellingen in het Besluit kwaliteitsdoelstellingen en metingen en het Besluit hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden en de richtlijnen uit het Protocol cyanobacteriën. Indicator: Percentage van de zwemwateren dat voldoet aan de kwaliteitsdoelstellingen.
11.	Realisatie van natte ecologische verbindingzones in watergangen als onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Indicator: Jaarlijkse gerealiseerde km's natte ecologische verbindingzone.

Wat mag u van ons verwachten?

Op het gebied van gezonde en veerkrachtige watersystemen komen water- en milieubeleid bij elkaar. Wij hebben ervoor gekozen het beleid ten aanzien van oppervlaktewaterkwaliteit en waterbodems vast te leggen in dit WHP en het beleid ten aanzien van de aanpak van diffuse bronnen van verontreiniging, bagger als afvalstof, waterbodemsanering en grondwaterkwaliteitsbeheer vast te leggen in het Provinciaal Milieubeleidsplan (PMP). Het grondwaterkwaliteitsbeheer hebben wij verder beschreven in onze uitwerking van het PMP *Zuiver drinkwater uit de grond 2001-2008*. In 2004 zullen wij als uitwerking van dit WHP en ons Milieubeleidsplan een nieuw *Baggerbeleidsplan* voor de periode 2004-2008 vaststellen. Wij zullen de aanpak van diffuse bronnen door alle betrokken partijen blijven coördineren in de Stuurgroep en het Platform Diffuse Bronnen. De gezamenlijke acties van alle betrokken partijen bij de aanpak van diffuse bronnen zijn beschreven in het *Meerjaren Actieprogramma diffuse bronnen 2002-2005*. In 2006 zullen wij gezamenlijk een nieuw actieprogramma opstellen.

In ons vorige WHP gaven wij aan er naar te streven dat in 2007 al het oppervlaktewater en nieuw gevormd sediment zou voldoen aan de MTR normen, die in de Vierde Nota Waterhuishouding vastgesteld zijn als waterkwaliteitsdoelstelling voor de korte termijn. Voor de meeste stoffen is deze termijn realistisch. Voor een aantal gebiedseigen stoffen, nutriënten en zouten, en voor koper en zink is de MTR in 2007 vanwege de diffuse emissies en / of het hoge achtergrondniveau niet haalbaar. In dit plan wordt daarom de termijn verlengd tot het eind van de planperiode: 2010, of zoveel eerder als mogelijk. Ook die termijn is voor de genoemde stoffen misschien niet realistisch. Voor de waterbeheerders is het een inspanningsverplichting te voldoen aan deze normen. Verder is er sprake van een stand-still beginsel: de waterkwaliteit mag niet achteruitgaan, ook niet als ruim voldaan wordt aan de normen. Momenteel wordt in internationaal overleg gewerkt aan het onderbouwen en formuleren van normen en termijnen als onderdeel van de Europese Kaderrichtlijn Water. Bij de implementatie van de EKRW in de Stroomgebiedbeheerplannen worden deze normen van kracht en vervangen de normen en termijnen gebaseerd op de MTR. Wij zullen de provinciale ecologische normdoelstelling (END) integreren in de EKRW. Bij het uitvoeren van de EKRW zullen wij voor de regionale watersystemen de beleidskaders bepalen waarbinnen de waterschappen hun functies uitoefenen. Wij zullen zorgdragen voor de relaties met andere beleidsterreinen op het gebied van fysieke leefomgeving en wij zullen een algemene regierol vervullen ten aanzien van de regionale wateren en de interactie daarvan met rijkswateren, provincieoverschrijdende regionale

wateren en gemeentelijk water. Wij zullen bijdragen aan de stroomgebiedbeheerplannen voor Rijn-Midden en Rijn-West. Voor beide stroomgebieden dienen conform de EKRW de volgende acties uitgevoerd te worden:

- Analyse van de stroomgebieden in 2004, bestaande uit de volgende onderdelen:
 1. karakterisering van de waterlichamen (ligging begrenzing van de waterlichamen, status van de waterlichamen (natuurlijk, sterk veranderd, kunstmatig) en toedeling categorieën en watertypen (rivieren, meren, overgangswateren kustwateren met daarbij een verdere onderverdeling in typen);
 2. beoordeling van de effecten van menselijk gebruik;
 3. economische analyse watergebruik;
 4. register van beschermde gebieden;
- Vaststellen door waterbeheerders en provincies van doelen voor de waterkwaliteit en ecologie (o.a. Goede Ecologische Toestand en Goed Ecologisch Potentieel);
- Opstellen monitoringprogramma analyse door Rijk, provincie en waterschappen in 2004. Het monitoringprogramma moet in 2006 operationeel zijn;
- Opstellen door waterschappen in 2006 van emissiebeheerplannen voor prioritaire stoffen met aandacht voor punt- en diffuse bronnen;
- Opstellen ontwerp-stroomgebiedbeheerplan door Rijk, provincie en waterschappen in 2008. De stroomgebiedbeheerplannen en maatregelenprogramma's moeten in 2009 vastgesteld zijn.

Streven is conform de EKRW de kwaliteitsdoelstellingen in 2015 te realiseren. De aanpak van diffuse bronnen is hierbij essentieel (zie hiervoor het PMP en het *Meerjaren Actieprogramma diffuse bronnen 2002-2005*). Net als voor het halen van de MTR-normen is deze termijn voor een aantal stoffen niet haalbaar en zal de termijn verlengd worden. Wij zullen een besluit nemen wat er moet gebeuren met de zwemwateren die als gevolg van het te geringe doorzicht of door overmatige groei van cyanobacteriën niet aan de kwaliteitsdoelstellingen voldoen. Wij zullen de mogelijkheden onderzoeken voor het aanwijzen van hydrologische beschermingsgebieden voor natuurgebieden en zwemwateren. Deze gebieden zouden moeten vallen onder het regiem van de milieubeschermingsgebieden uit het Provinciaal Milieubeleidsplan (PMP).

Wat betreft grondwaterkwaliteitsbeheer zullen wij het uitwerkingsplan van het PMP, *Zuiver drinkwater uit de grond 2001-2008*, uitvoeren. Conform dit plan wordt de bescherming van drinkwaterwinning uitgebreid tot het gebied rond de winning waarvandaan het infiltratiewater binnen 100 jaar bij de onttrekking is. De bescherming gold alleen voor het gebied met een reistijd van 25 jaar. Bescherming vindt plaats door extra aandacht voor bodemverontreiniging, inzet van de ruimtelijke ordening, afstemming met andere beleidsvelden en organisaties en inzet van stimuleringsgelden. Het doel van het grondwaterkwaliteitsbeheer is niet beperkt tot het beschermen van de grondstof voor drinkwater, maar behelst ook de reductie van negatieve effecten op ecosystemen en de zorg voor een juiste grondwaterkwaliteit voor gewenste natuur(ontwikkeling). Dit bereiken we door te voldoen aan de normen uit de EKRW. Wij zullen een monitoringsstrategie opstellen om eventuele bedreigingen te signaleren. Als er sprake is van een sterke verslechtering van de kwaliteit, zullen wij conform de EKRW streven naar een trendomkering. Wij zullen een studie uitvoeren naar de interactie tussen grond- en oppervlaktewater en een integrale beschermingsvisie voor bodem en grondwater opstellen.

Wij zullen gezamenlijk met de waterschappen per jaar 25 km natte ecologische verbindingszone inrichten. De planmatige afstemming hiervan vindt plaats in de waterbeheerplannen van de waterschappen, ons actieprogramma water en ons uitvoeringsprogramma beleidsplan natuur en landschap. De natte ecologische verbindingszones zijn weergegeven op de bijgevoegde functiekaart. Op details wijkt deze nog af van de kaart van de ecologische hoofdstructuur in het Streekplan. In de uiteindelijke plannen zullen deze kaarten overeenkomen, met dien verstande dat op de functiekaart niet alle ecologische verbindingszones staan, maar alleen de natte.

Wat verwachten wij van u?

Wij verwachten van Rijk, buurprovincies en waterschappen samenwerking bij het uitvoeren van de EKRW volgens bovenstaande actielijst. De waterschappen stellen emissiebeheerplannen op waarin zij aangeven welke maatregelen getroffen moeten worden om te voldoen aan de doelstellingen van de EKRW. Voor prioritaire stoffen dienen de emissiebeheerplannen uiterlijk in 2006 gereed te zijn. Voor de overige stoffen worden ze opgenomen in het ontwerp-stroomgebiedbeheerplan, dat in 2008 gereed moet zijn. Bij het opstellen van maatregelpakketten zal uitgegaan worden van de trits schoonhouden-scheiden-schoonmaken. Vanaf 2015 geldt voor de waterschappen de resultaatsverplichting te voldoen aan de normen uit de EKRW en de stroomgebiedbeheerplannen.

Onze partners bij de aanpak van diffuse bronnen zijn Rijk, gemeenten, waterschappen en de doelgroepen. Wij verwachten van hen onze gezamenlijke inspanning voor de aanpak van diffuse bronnen voort te zetten. Van de gemeenten verwachten wij, dat zij uiterlijk in 2006 beschikken over een waterplan, waarin aandacht wordt besteed aan de aanpak van diffuse bronnen en verder aan onder meer riolering, riooloverstorten, waterbodems, en waternatuur. Zie voor gemeentelijke waterplannen hoofdstuk 4.4.

Bij het realiseren van nieuwe zwemwateren dient de initiatiefnemer middels een omgevingsonderzoek aan te tonen dat het zwemwater zal voldoen aan de normen voor waterkwaliteit en veiligheid. Wij zullen hierop toezien bij de toetsing van ruimtelijke plannen.

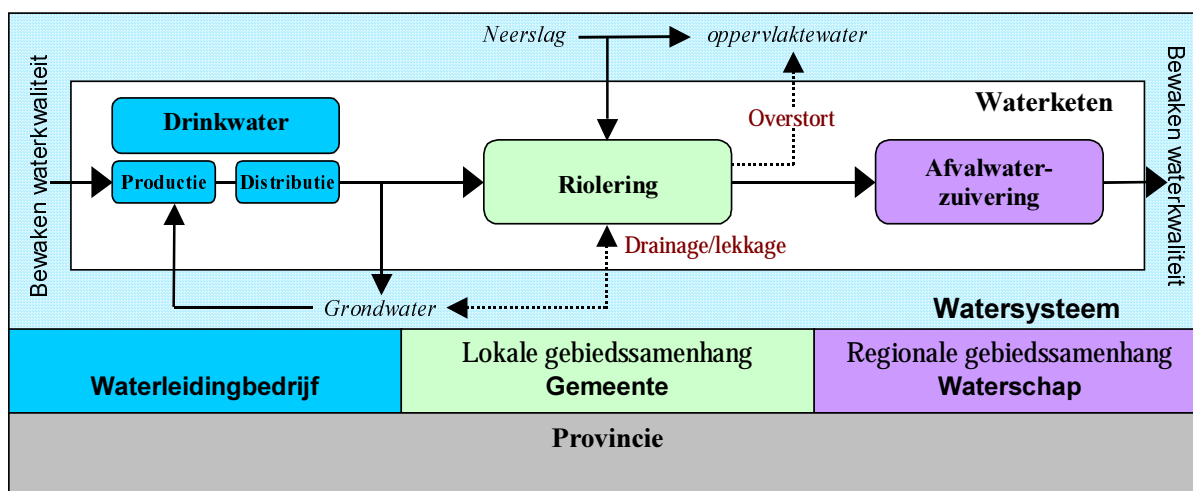
De waterschappen zullen samen met de provincie jaarlijks 25 km natte ecologische verbindingszone realiseren. Daarnaast zullen de waterschappen de maatregelen uit de provinciale en landelijke soortenbeschermingsplannen uitvoeren in de gebieden met de functies *Natuur*, *Verweving natuur en landbouw*, *Verweving natuur en waterrecreatie* en *Waardevolle water- en oevernatuur*. Gemeenten en waterschappen blijven aandacht besteden aan het stimuleren van waternatuur in de stad door het door laten lopen van ecologische verbindingszones in de stad en door het realiseren van natuurvriendelijke oevers. Activiteiten in het kader van beheer van waternatuur in het landelijk gebied kunnen in opdracht van het waterschap uitgevoerd worden door agrariërs als Blauwe Dienst. Ook zouden agrariërs als Blauwe Dienst voor het waterschap bemesting van percelen kunnen beperken om de waterkwaliteit te verbeteren.

4.4 Stedelijk waterbeheer en waterketen

Duurzaamheid in de keten; water wordt op verantwoorde wijze gebruikt.

Doelstellingen

De waterketen omvat zowel de drinkwatercyclus (waterwinning, zuivering, transport en gebruik) als de afvalwatercyclus (inzameling, transport, zuivering en lozing). Hieronder ziet u een schematische weergave van waterketen en –systeem en van de verantwoordelijken voor de verschillende onderdelen van de waterketen. De provincie fungeert als toezichthouder.



Doelmatig beheer van de waterketen levert een belangrijke bijdrage aan het bereiken van de doelstellingen voor andere thema's op die plaatsen waar waterketen en watersysteem met elkaar verbonden zijn. Onderstaand schema geeft hiervan een overzicht:

Onderdeel van de waterketen	Thema in het watersysteem
Productie	Grondwaterkwaliteit (hoofdstuk 4.3) en –kwantiteit en verdrogingsbestrijding (hoofdstuk 4.2)
Riooloverstorten en –lekkage en lozing van afvalwater (ongezuiverd en gezuiverd)	Waterkwaliteit (hoofdstuk 4.3)
Afkoppelen van verhard oppervlak	(Grond-)waterkwaliteit (hoofdstuk 4.3), grondwaterkwantiteit, verdrogingsbestrijding en wateroverlast (hoofdstuk 4.2)

Wij streven naar een duurzaam stedelijk waterbeheer met daarop afgestemde inrichting en beheer van de bebouwde omgeving. Belangrijk is een hiermee geïntegreerd milieu- en ruimtelijke ordeningsbeleid

van de gemeente met aandacht voor de aanpak van diffuse bronnen, (grond)wateroverlast, ecologie en riolering. Ook is hierbij een goede samenwerking tussen gemeenten en waterschappen essentieel.

Operationele doelen en beleidsindicatoren

12.	Lozing van afvalwater leidt in 2010 niet meer tot overschrijding van de waterkwaliteitsnormen. Dit geldt zowel voor gezuiverd afvalwater, ongezuiverde lozingen in het buitengebied als riooloverstorten. Indicator: Percentage van het watersysteem waar normoverschrijding plaatsvindt als gevolg van lozing van afvalwater.
13.	In 2007 hebben alle gemeenten een waterplan vastgesteld dat voldoet aan de hieronder gestelde voorwaarden. Indicator: Percentage van de gemeenten, dat een waterplan heeft vastgesteld, dat voldoet aan de hieronder gestelde voorwaarden.
14.	Per zuiveringsgebied wordt een afvalwaterakkoord opgesteld ter verhoging van de doelmatigheid in de waterketen. In 2007 hebben waterschappen en gemeenten plannen van aanpak gemaakt voor het opstellen van afvalwaterakkoorden voor alle zuiveringsgebieden. Indicatoren: Percentage van de zuiveringsgebieden waarvoor een plan van aanpak is opgesteld en percentage waarvoor daadwerkelijk een afvalwaterakkoord is overeengekomen.
15.	Vergroting van het verhard oppervlak in bestaand stedelijk gebied dat niet loost op het riool. Streefwaardes hierbij zijn dat voor bestaand stedelijk gebied in 2010 gemiddeld 5% afgekoppeld zal zijn en op de lange termijn 20%. Bij nieuwbouw is de streefwaarde dat gemiddeld 80% niet wordt aangekoppeld. Indicatoren: Percentage van het verharde oppervlak in bestaand stedelijk gebied dat niet loost op het riool. Percentage van het verharde oppervlak in nieuw gebouwde wijken dat niet loost op het riool.

Wat kunt u van ons verwachten?

Door een betere afstemming van riolering en zuivering is de doelmatigheid van de afvalwaterketen sterk te verbeteren. De gemeente als beheerder van het riool en het waterschap als beheerder van de zuivering kunnen dit vastleggen in een afvalwaterakkoord. Zolang het opstellen van afvalwaterakkoorden niet wettelijk verplicht is, zullen wij waterschappen en gemeenten daartoe stimuleren. Wij zullen in 2004 een handreiking met uitgangspunten opstellen voor afvalwaterakkoorden waarmee een goede afstemming van de waterakkoorden met het beleid en de overige planvormen wordt gerealiseerd.

Wij zullen ons *Actieprogramma stedelijk waterbeheer* uitvoeren en in 2005 besluiten of een nieuw actieprogramma voor de periode 2006-2008 nodig is. Wij zullen de gemeenten stimuleren en ondersteunen bij het opstellen van gemeentelijke waterplannen en rioleringsplannen. Per gemeente is €10.000 voor het waterplan en inzet van personeelscapaciteit beschikbaar. Wij besluiten eind 2003 over het opzetten van een educatief netwerk stedelijk waterbeheer. In 2004 besluiten we of we een waterconsulent zullen aanstellen, die als taak heeft de communicatie richting gemeenten over water en ruimtelijke ordening te versterken.

Wij zullen in 2004 richtlijnen opstellen voor het afkoppelen van verhard oppervlak. Via gelden uit de grondwaterheffing zullen wij het afkoppelen van verhard oppervlak stimuleren op plaatsen waar aanvulling van het grondwater wenselijk is ten behoeve van drinkwaterwinningen.

Door het gebruik van huishoudwater in plaats van drinkwater kunnen de negatieve effecten beperkt worden die het onttrekken van grondwater voor drinkwaterbereiding heeft. In januari 2003 heeft Hydron besloten te stoppen met grootschalige huishoudwaterprojecten. Samen met Hydron voeren wij een onderzoek uit naar het gebruik van huishoudwater en de gevolgen van de beslissing hiermee te stoppen. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zullen wij doelstellingen en beleid opstellen met betrekking tot het eventuele gebruik van huishoudwater.

Voor percelen in het buitengebied die niet op de riolering worden aangesloten, moeten gemeenten bij de provincie een ontheffing aanvragen van de gemeentelijke zorgplicht riolering. Deze ontheffing zullen wij eventueel verlenen in het belang van een doelmatig beheer van het afvalwater. Wij zullen ons hierbij baseren op de criteria uit onze beleidsnota *Ontheffing zorgplicht riolering*. Momenteel evalueren wij ons rioleringsbeleid. Afhankelijk van de uitkomsten van de evaluatie en de landelijke beleidsontwikkeling zullen we het ontheffingenbeleid aanpassen.

Wat verwachten wij van u?

Wij verwachten van waterschappen en gemeenten dat zij uiterlijk in 2007 plannen van aanpak hebben gemaakt voor het opstellen van afvalwaterakkoorden per zuiveringsgebied met als doel het verbeteren van de doelmatigheid in de waterketen. Als eerste stap op weg naar afvalwaterakkoorden voeren waterschappen en gemeenten gezamenlijk optimalisatiestudies uit voor de afvalwaterketen. Op basis daarvan zullen als volgende stap knelpunten worden benoemd en prioriteiten worden gesteld.

Gemeenten zullen in samenwerking met het waterschap uiterlijk in de eerste helft van 2006 een gemeentelijk waterplan vaststellen. Als het waterplan geen betrekking heeft op wateroverlast, zal vaststelling uiterlijk in 2007 plaatsvinden. Voorwaarden die wij aan een gemeentelijk waterplan stellen zijn:

- dat gemeente én waterschap gezamenlijk een integrale visie op het water ontwikkelen;
- dat er een overzicht komt van alle aspecten die met water te maken hebben en dat integratie plaatsvindt met aspecten van milieu en ruimtelijke ordening;
- dat via het opstellen van het waterplan met derden van gedachte gewisseld wordt over wateraspecten en dat afstemming plaatsvindt;
- dat in de plannen onder andere aandacht wordt besteed aan riolering, riooloverstorten, afkoppelen van verhard oppervlak, grondwateroverlast, diffuse bronnen, waterbodems, effecten van het stedelijke gebied op de omgeving, waternatuur, beleving van water, communicatie met bewoners;
- dat het plan zich in principe richt op het hele grondgebied van de gemeente, maar ten minste het bebouwde gebied;
- dat rekening wordt gehouden met de ruimteclaim voortvloeiend uit de toepassing van de (werk)normen voor wateroverlast;
- dat de samenhang met de deelstroomgebieden aangegeven wordt.

Regenwater in het stedelijk gebied wordt voor het grootste gedeelte afgevoerd in hetzelfde riool als het afvalwater. Over het algemeen is dit niet wenselijk. Allereerst omdat dit kan leiden tot overstorten van vervuild water als de capaciteit van het rioolsysteem overschreden wordt. Ten tweede veroorzaakt regenwater in het riool grote schommelingen in afvoer en concentratie, wat een negatief effect heeft op het rendement van afvalwaterzuiveringen. En tot slot komt regenwater dat afgevoerd wordt door het riool niet in het lokale watersysteem, wat bij kan dragen aan verdroging. Door neerslag die op verhard oppervlak valt niet af te voeren naar het riool kunnen bovenstaande problemen vermeden worden. Dit afkoppelen van verhard oppervlak is echter een middel en geen doel op zich. Gemeente en waterschap dienen per individueel geval een afweging te maken gebaseerd op de volgende argumenten:

- De *waterhuishoudkundige haalbaarheid*; belasting van het watersysteem mag niet leiden tot onvoorziene wateroverlast in andere gebieden.
- De *financiële haalbaarheid*; het gaat om zowel de aanleg- als de onderhoudskosten.
- De *technische haalbaarheid*; b.v. de bodemgesteldheid moet infiltratie toelaten of het regenwater moet kunnen worden afgevoerd naar een oppervlaktewater, er moet ruimte zijn voor infiltratievoorzieningen, eventueel aanwezige bodemverontreinigingen mogen niet gemobiliseerd worden.
- De *milieueffecten op lange termijn*; het afkoppelen van verhard oppervlak mag niet leiden tot milieubelasting op de lange termijn.

Wij verwachten van gemeenten dat zij haalbaarheidsonderzoeken uitvoeren voor het afkoppelen van verhard oppervlak. Dit is met name van belang als gaat om grote investeringen in het geval van nieuwbouw (stedelijke uitbreidingen) en grootschalige renovaties van rioolstelsels of rioolwaterzuiveringsinstallaties. De mogelijkheden voor het afkoppelen moeten worden meegenomen in de rioleringsplannen en in gemeentelijke waterplannen. In 2010 moet een gemiddeld afkoppelingspercentage bereikt zijn van 5% van het verharde oppervlak. Voor de lange termijn is onze doelstelling 20%. In alle nieuwbouw situaties moet een percentage van gemiddeld 80 % niet aangekoppeld worden. In zandgebieden kunnen deze percentages hoger dan gemiddeld zijn door het infiltreren van regenwater in de bodem. In de overige gebieden zal het afkoppelingspercentage lager dan gemiddeld zijn en zal voornamelijk afgekoppeld worden naar het oppervlaktewater. Afhankelijk van de lokale situatie zal bij nieuwbouw een percentage open water van minimaal 5 tot 20% gerealiseerd worden. Wij zullen bij de watertoets op ruimtelijke plannen toezien op het percentage afkoppelen en open water. Het is wenselijk dat gemeenten zorgen voor monitoring van bodemverontreinigingen op plaatsen waar verhard oppervlak wordt afgekoppeld.

Samen met Hydron voeren wij een onderzoek uit naar het gebruik van huishoudwater en de gevolgen van de beslissing hiermee te stoppen. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal Hydron indien nodig aanvullende

maatregelen uitvoeren zodat de doelstellingen van de plannen van aanpak *Drinkwater* en *Verdrogingsbestrijding* toch worden gerealiseerd.

Conform de Wet Milieubeheer beschikken alle gemeenten momenteel over een gemeentelijk rioleringsplan. Doordat de gemeentelijke rioleringsplannen relatief nieuw zijn is de kwaliteit niet altijd optimaal en ontbreken er soms onderwerpen in het plan. In bijlage 2 presenteren wij een lijst van onderwerpen die minimaal in het plan uitgewerkt dienen te worden. Wij zullen deze lijst gebruiken bij het toetsen van gemeentelijke rioleringsplannen. Wij verwachten van de gemeenten dat zij uiterlijk in 2010 beschikken over een geldig rioleringsplan waarin rekening is gehouden met alle in bijlage 2 genoemde onderwerpen.

Bij het saneren van overstorten werken gemeenten en waterschappen volgens een tweesparenbeleid. Het emissiespoor is er op gericht de vuiluitwerp uit het rioolstelsel in 2005 met 50% te reduceren ten opzichte van 1985, de zogenaamde basisinspanning. Waterschappen en gemeenten werken het waterkwaliteitsspoor voor 2010 uit met het doel dat het ontvangende water aan de waterkwaliteitsnormen voldoet. Van de waterkwaliteitsbeheerders verwachten wij dat zij voor alle overstorten en nooduitlaten een Wvo-vergunning verlenen en voor zover nodig de Wvo-vergunningen actualiseren. Hierbij mag de kwaliteit van het ontvangende water niet de norm overschrijden. De waterbeheerders informeren de gebruikers en belanghebbenden over de aanwezigheid en de locatie van overstorten van gemengde stelsels.

Wij verwachten dat de gemeenten er voor zorgen dat per 1 januari 2005 alle nog niet op de riolering aangesloten percelen alsnog aangesloten worden op de riolering. Voor gevallen waar dit niet haalbaar is kan de provincie om ontheffing gevraagd worden. Wij zullen ontheffingsvragen toetsen aan de criteria uit onze beleidsnota *Ontheffing zorgplicht riolering*. Niet aangesloten percelen dienen voorzien te worden van een zuiveringsvoorziening die voldoet aan het *Lozingenbesluit Wvo huishoudelijk afvalwater*. De waterbeheerders zullen vanaf 1 januari 2005 het *Lozingenbesluit Wvo huishoudelijk afvalwater* handhaven in het buitengebied. De gemeenten zullen vanaf 1 januari 2005 het *Lozingenbesluit Bodembescherming* handhaven in het buitengebied.

Uiterlijk in 2008 dienen alle rioolwaterzuiveringen van de waterschappen te voldoen aan de in de Vierde Nota Waterhuishouding genoemde randvoorwaarden, zoals stikstofverwijdering met een rendement van tenminste 75%. In het kader van het uitvoeren van de Europese Kaderrichtlijn Water onderzoeken de waterschappen de noodzaak voor verdergaande zuivering van rioolwater uitgaande van de gebiedsfuncties en de mogelijke effecten van maatregelen in de waterketen. Uiterlijk in 2008 wordt het resultaat hiervan vastgelegd in emissiebeheerplannen en stroomgebiedbeheerplannen.

4.5 Water en ruimte

Water als ordenend principe voor het ruimtegebruik.

Doelstelling

Wij streven ernaar dat het watersysteem als één van de ordeningsprincipes zal worden gehanteerd bij de inrichting van en planvorming voor de fysieke leefomgeving. Bij nieuwe ruimtelijke afwegingen vormt water een vertrekpunt. Een belangrijk instrument hierbij is de watertoets. Meervoudig ruimtegebruik kan er aan bijdragen dat er voldoende ruimte voor water beschikbaar is.

Operationele doelen en beleidsindicatoren

16.	Alle uit waterhuishoudkundig oogpunt relevante plannen met ruimtelijk consequenties worden volgens de watertoetsprocedure opgesteld. Indicator: Percentage van de relevante plannen dat conform de watertoetsprocedure is opgesteld.
17.	Creëren van ruimte voor waterberging door meervoudig ruimtegebruik. Indicator: Percentage van de benodigde oppervlakte voor waterberging waarvoor in de planvorming meervoudig ruimtegebruik is voorzien.

Wat mag u van ons verwachten?

Allereerst zullen wij water als één van de ordeningsprincipes hanteren voor ons beleid. Dit is een uitgangspunt geweest bij het opstellen van het Streekplan 2005-2015. Ook bij andere plannen en beleidsvelden hanteren wij dit uitgangspunt.

Een belangrijk instrument is de watertoets. Dit is vooral een procesinstrument en moet als zodanig een rol spelen gedurende het gehele proces van voorbereiding van ruimtelijke plannen en besluiten. De essentie van de watertoets is dat de initiatiefnemer de waterbeheerders op de hoogte brengt van het voornemen een plan op te stellen. De waterbeheerders worden hierdoor in een vroegtijdig stadium actief betrokken en stellen uiteindelijk een wateradvies op. In het plan wordt aangegeven hoe is omgegaan met het wateradvies. Bij de toetsing van het plan wordt integraal afgewogen of de gemaakte keuzen in lijn zijn met het relevante beleid. De watertoets moet er voor zorgen dat wateraspecten expliciet worden betrokken bij alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen en besluiten van rijk, provincies en gemeenten. Dit zijn onder andere de op de WRO gebaseerde ruimtelijke plannen, zoals bestemmingsplannen, streekplannen en artikel 19 besluiten, maar ook andere zoals landinrichtingsplannen, reconstructieplannen en ontgrondingsvergunningen. Voor onze relevante ruimtelijke plannen zullen wij conform de watertoets werken. Als wij dergelijke plannen van anderen moeten goedkeuren, zullen wij toetsen op het gebruik van de watertoets. In de watertoets moeten alle relevante wateraspecten worden meegenomen, dus waterkwantiteit én waterkwaliteit, oppervlaktewater én grondwater. Als grondwaterbeheerder zullen wij onze bijdrage leveren aan het opstellen van de watertoets voor plannen van derden die effect hebben op het grondwater. De inhoudelijke en procesmatige uitwerking van de watertoets zal nog nader worden vastgesteld in overleg met de waterbeheerders. Het resultaat zullen wij vastleggen in de *Handleiding water en milieu in ruimtelijke plannen* en de *Handleiding bestemmingsplannen*. Wij zullen intensief met de gemeenten communiceren over water in relatie tot ruimtelijke ordening.

Wij streven naar de ontwikkeling en implementatie van innovatieve concepten voor meervoudig ruimtegebruik op plekken waar dat bijdraagt aan de realisatie van de wateropgaven. Wij zullen hiertoe ontwikkelingsgerichte initiatieven nemen. Te denken valt aan sturingsfilosofieën en samenwerkingsvormen waarbij gestreefd wordt naar integrale en duurzame oplossingen en gestuurd wordt op ruimtelijke kwaliteit door bijvoorbeeld al vroeg in het traject ontwerpende disciplines in te schakelen. Samenwerking met nieuwe partners en private partijen ligt ook voor de hand, onder andere om financiering mogelijk te maken. Wij verkennen de mogelijkheden van deze werkwijzen door oriënterend onderzoek te doen naar sturingsconcepten en financieringsconstructies. Een vorm van meervoudig ruimtegebruik is het als blauwe dienst tijdelijk ter beschikking stellen van landbouwgrond voor waterberging. Aandachtspunt hierbij is de EU-regeling voor staatssteun. Wij zien voor ons zelf hier een rol weggelegd om vraag en aanbod van deze blauwe dienst bij elkaar te brengen. In projecten als *Dotterlandschap* en *Transitie veenweidegebied* doen wij reeds ervaring op met dergelijke nieuwe ideeën en manieren van werken. In de planperiode zullen wij, daar waar kansen zich voordoen, meer van dergelijke initiatieven nemen.

Wat verwachten wij van u?

Wij verwachten van initiatiefnemers van waterhuishoudkundig relevante ruimtelijk plannen, dat zij bij het opstellen van hun plan werken volgens de watertoets, waterbeheerders in een vroeg stadium betrekken, uiteindelijk water een zwaarwegende rol geven in hun afweging en dat alles verwoorden in hun plan. Bijlage 3 geeft richtlijnen waar deze waterparagraaf van plannen door ons aan getoetst zal worden. De waterbeheerders zullen een actieve houding aannemen ten opzichte van de initiatiefnemer en zullen een constructieve bijdrage leveren aan het tot stand komen van een evenwichtig plan met voldoende aandacht voor het belang van water.

Bij het tot stand komen van meervoudig ruimtegebruik zijn zeer veel partijen betrokken, zoals Rijk, waterschappen, gemeenten, agrariërs, terreinbeheerders, landeigenaren en projectontwikkelaars. We zullen gezamenlijk initiatieven moeten ontwikkelen en deze tot een succes maken. Hetzelfde geldt voor de blauwe diensten met betrekking tot waterberging, waarbij waterschappen en agrariërs de belangrijkste partijen zijn.

4.6 Vaarwegen

Bevaarbare waterwegen die voldoen aan hun economische en recreatieve transportfunctie.

Doelstellingen

Wij streven ernaar dat de vaarwegen in de provincie voldoende capaciteit bieden voor zowel de beroeps- als de recreatievaart. Onderhoud en beheer dienen doelmatig geregeld te zijn. Het gebruik van de vaarwegen mag geen hinder ondervinden door achterstand in baggerwerkzaamheden.

Operationele doelen en beleidsindicatoren

18.	Alle vaarwegen in de provincie voldoen aan de normen mede gebaseerd op de klassenindeling van de Conferentie van Europese Ministers van Transport (CEMT) en op richtlijnen van de Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland (BRTN) en de Commissie Vaarwegbeheerders (CVB) en de bediening van bruggen en sluizen is op elkaar afgestemd.
	Indicatoren: Percentage van de vaarwegen dat aan de normen voldoet.

	Percentage van de bruggen en sluisen met een voldoende ruim en op elkaar afgestemde bediening.
--	--

Wat kunt u van ons verwachten?

Wij zullen voor de relevante vaarwegen normen opstellen voor de vaarbreedte en –diepte en de doorvaarthoogte mede gebaseerd op de richtlijnen van BRTN, CEMT en CVB. Uiterlijk in 2007 zullen wij deze normen vastleggen in onze Scheepvaartwegenverordening. Voor zover vaarwegen bij ons in beheer zijn, zullen wij er naar streven dat zij uiterlijk in 2015 aan de normen voldoen. Wij zetten ons in om in samenwerking met de vaarwegbeheerders en brugbeherende instanties te komen tot een voldoende ruim en op elkaar afgestemd bedieningsregime van bruggen en sluisen.

Wij streven ernaar dat het vaarwegbeheer en het nautisch beheer uitgevoerd wordt door de instantie die dit beheer het meest doelmatig uit kan voeren. Wij zetten ons in voor de overdracht van de Oude Rijn-oost en van het feitelijk vaarwegbeheer van de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel, Merwedekanaal, Doorslag en Vaartse Rijn naar hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Het waterkwantiteitsbeheer zal hierbij rechtstreeks worden overgedragen.

Door het ontbreken van een grootschalig baggerdepot in de provincie Utrecht en door de hoge kosten die zijn verbonden aan het verwerken van verontreinigde specie is een achterstand ontstaan in het op diepte houden van de verschillende vaarwegen. Wij zullen bijdragen aan het wegwerken van deze achterstanden door het *Baggerbeleidsplan 2004-2008* vast te stellen en samen met waterschappen en gemeenten uit te voeren.

Wat verwachten wij van u?

Van de beheerders van vaarwegen verwachten wij dat zij er naar streven dat de vaarwegen uiterlijk in 2015 voldoen aan de door ons vastgestelde normen. Wij verwachten van alle partijen medewerking om het vaarwegbeheer en het nautisch beheer uit te laten voeren door die organisatie die dat het meest doelmatig kan. Van hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden verwachten wij medewerking bij de overdracht van de Oude Rijn-oost en van het feitelijk vaarwegbeheer van de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel, Merwedekanaal, Doorslag en Vaartse Rijn. Wij willen in samenwerking met waterschappen en gemeenten werken aan de uitvoering van het Baggerbeleidsplan. Wij verwachten van de waterschappen dat zij zorgen voor actuele leggers en de handhaving daarvan.

Organisatie waterbeheer

Adequaat functionerende waterschappen.

Doelstelling

De waterschappen zijn bestuurlijk en organisatorisch goed geëquipeerd zodat zij doelmatig hun rol kunnen vervullen. Wij streven ernaar goed inzicht te hebben in de uitvoering van het landelijk en provinciaal waterbeleid door provincie, waterschappen en gemeenten.

Operationele doelen en beleidsindicatoren

19.	De waterschappen en gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van een groot gedeelte van het beleid vast gelegd in dit WHP. Vanaf 2005 zullen wij samen met waterschappen en gemeenten jaarlijks aan PS de voortgang van de uitvoering rapporteren.
	Indicator: Uitvoering van acties en behalen van resultaten volgens planning als vermeld in dit WHP.

Wat kunt u van ons verwachten?

Wij dragen zorg voor de bestuurlijke organisatie en de reglementering van de waterschappen. In de reglementering regelen wij binnen de gestelde wettelijke kaders het gebied van de waterschappen, hun taken, de samenstelling en verkiezing van hun bestuur, de uitgangspunten voor de kostentoedeling en het toezicht. Bij verordening stellen wij nadere regels aangaande de aan de waterschappen opgedragen taken en de uitoefening daarvan. Met het in dit WHP geformuleerde beleid geven wij de inhoudelijke kaders aan voor de taakuitoefening door de waterschappen als lichamen van functioneel bestuur. Wij zullen ervoor zorgen dat de reglementering voor de waterschappen en de verdere regelgeving betreffende waterschaptaken actueel blijft.

De bestuurlijke organisatie van de waterschappen in Utrecht voldoet grotendeels aan de daaraan te stellen eisen. Per 1 januari 1997 zijn drie grote interprovinciale all-in waterschappen ingesteld. Dat zijn het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en het waterschap Vallei & Eem. Ten zuiden van de Lek is de gemeente Vianen gelegen in drie waterschappen, namelijk hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden, waterschap Rivierenland en zuiveringschap Hollandse Eilanden en Waarden. Wij streven ernaar per 1 januari 2007 te komen tot een groot interprovinciaal all-in waterschap door een fusie van het waterschap Rivierenland en het hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden en de overdracht van het waterkwaliteitsbeheer voor de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden van het zuiveringsschap naar het nieuwe waterschap. Wij zullen het principebesluit over deze fusie samen met de provincies Gelderland en Zuid-Holland en de betrokken waterschappen verder uitwerken. Per 1 januari 2005 gaat het zuiveringschap Hollandse Eilanden en Waarden op in het nieuwe waterschap Hollandse Delta. In 2005 en 2006 zal dit waterschap zorgen voor het waterkwaliteitsbeheer in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden.

Over de uitvoering van dit WHP zullen wij vanaf 2005 jaarlijks verantwoording afleggen aan PS. Omdat de waterschappen en gemeenten verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van een groot deel van dit plan, zullen wij in 2004 met hen afspraken maken over de wijze van verantwoording. Zie voor een beschrijving van de monitoring verder hoofdstuk 6.

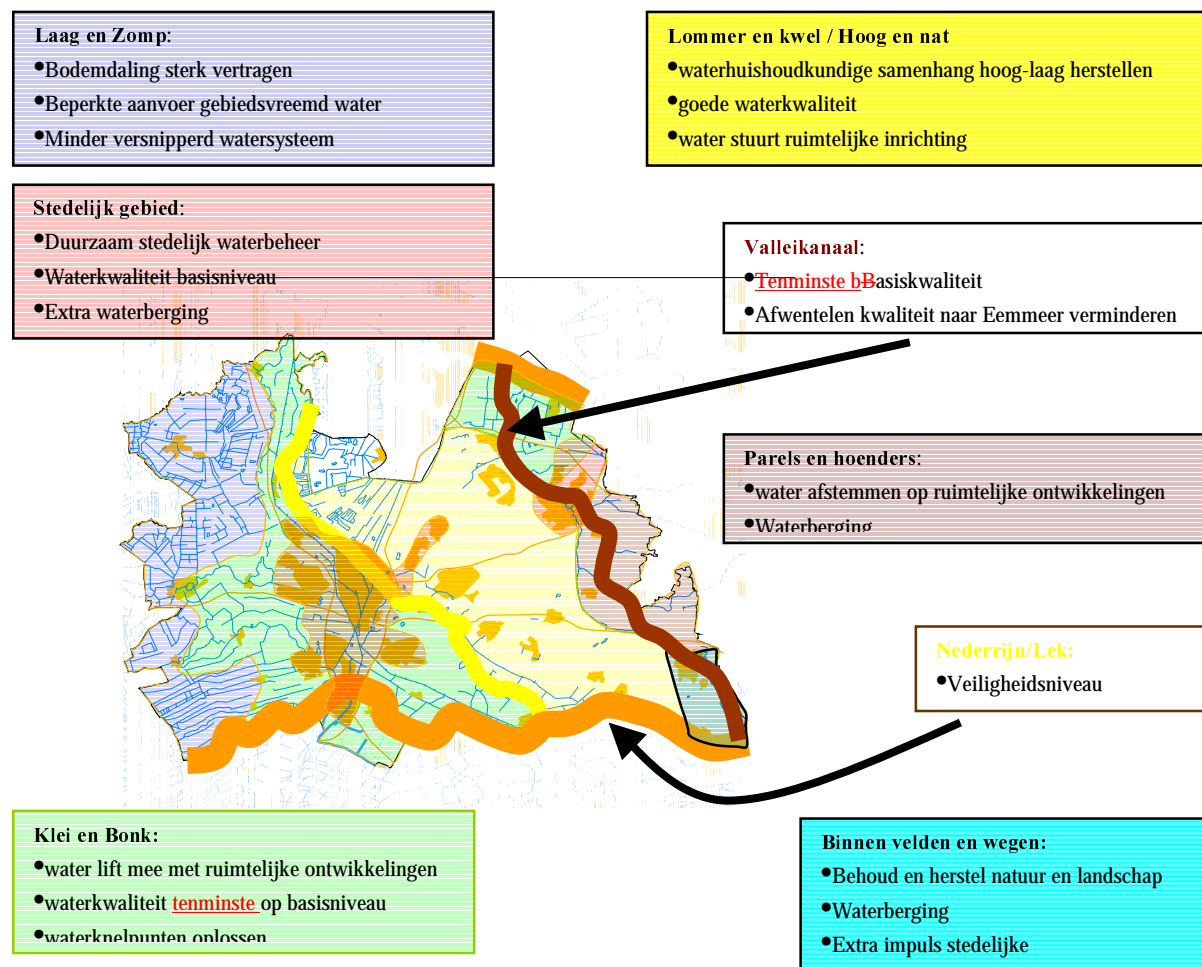
Wat verwachten wij van u?

Voor het slagen van de voorgenomen reorganisatie van de waterbeheerders is samenwerking tussen de provincies en de waterschappen van het grootste belang. Het voortouw voor verdere besluitvorming hierover ligt bij de provincies Zuid-Holland en Gelderland, omdat de betrokken waterschappen voor het grootste gedeelte in die beide provincies liggen. Bij het actueel houden van reglementering en regelgeving is samenwerking en afstemming met waterschappen en buurprovincies noodzakelijk. Met gemeenten en waterschappen willen wij in 2004 afspraken maken over de rapportage van de voortgang in de uitvoering van dit WHP. Wij vragen hun vanaf 2005 ons jaarlijks van een dergelijke rapportage te voorzien.

5 Gebiedsgericht beleid

In het gebiedsgerichte beleid zoals dat in dit hoofdstuk is opgenomen gaat het uiteraard om het waterbeleid maar dan in samenhang met andere ontwikkelingen. De tekst is een korte samenvatting van wat elders breder en dieper is uitgewerkt. Met name in de stroomgebiedvisies is een bredere analyse en onderbouwing te vinden van de waterhuishoudkundige problemen. In dit hoofdstuk gaat het om de verantwoording van de prioriteiten die wij in de verschillende gebieden stellen voor de planperiode van het waterhuishoudingsplan, beargumenteerd vanuit onze visie op de twee stroomgebieden Gelderse Vallei en Amstelland. Immers de eerste jaren uit het activiteitenprogramma van de stroomgebiedvisies zullen in de planperiode van dit waterhuishoudingsplan tot uitvoering moeten komen.

In de stroomgebiedvisies is een onderverdeling gemaakt in subgebieden, op basis van de specifieke waterhuishoudkundige aspecten, de bodem en het huidige grondgebruik (zie onderstaande figuur). Ieder subgebied heeft een eigen streefbeeld voor het jaar 2050 en een daarmee samenhangend ambitieniveau. De streefbeelden vormen het "waterkompas" voor de komende jaren: ze geven richting aan plannen, projecten, maatregelen en andere ontwikkelingen die het watersysteem beïnvloeden. De streefbeelden zijn geen integrale visies op de ruimte, maar wel een onderlegger bij het opstellen van integrale visies en plannen.



5.1 Gelderse Vallei

Binnen Velden en Wegen

Dit gebied ligt tussen de hooggelegen stuwwalen van de Heuvelrug en de Veluwe. Het Binnenveld zien wij als het "natte hart" tussen de kernen Wageningen, Ede, Rhenen en Veenendaal. In het gedeelte van het gebied aangewezen als EHS, kan zich op termijn langs de Grift botanisch waardevolle natuur ontwikkelen. Daarnaast dient het laagste deel van het gebied als regionaal waterbergingsgebied. De opgave is te zoeken naar een goede combinatie van beide functies. In elk geval zal er vanuit deze ruimtelijke bestemmingen veel aandacht moeten zijn voor het saneren van belangrijke bronnen van verontreiniging. Dit kan in de waterplannen van de betreffende gemeenten worden uitgewerkt. Naast natuur blijft de landbouw een belangrijke functie in het gebied.

In het Streekplan en in de Reconstructie wordt het Binnenveld aangewezen als zoekgebied voor waterberging. Volgens de huidige inzichten zal 500 à 1000 ha nodig zijn als piekbergingslocatie. Wij streven ernaar de waterbergingslocatie in 2004 definitief vast te leggen in het streekplan. Daarbij willen wij onderzoeken in hoeverre de cultuurhistorische elementen van de Grebbelinie ingepast kunnen worden in de waterbergingsfunctie. Het waterschap zal met voorstellen komen voor de begrenzing. Daarbij moet rekening gehouden worden met de noodzakelijke compensatie vanwege het verlies aan oppervlakte voor waterberging door de oostelijke uitbreiding van Veenendaal en door eventueel uitsluiten van inundatie van delen van het natuurgebied. Naast het ontwikkelen van een waterbergingslocatie blijft het noodzakelijk dat het waterschap maatregelen treft om het water hoger in het watersysteem vast te houden. Het mes snijdt dan aan twee kanten: een vertraging in de afvoer van oppervlaktewater uit het landelijke en stedelijke gebied en het beter benutten van de hydrologische samenhang tussen infiltratiegebied van grondwater op de heuvelrug en kwel in denatuurgebieden in het "natte hart". Daar liggen mogelijkheden om de ecologische waarden van de kwelafhankelijke natuurgebieden te herstellen en te versterken.

Naast waterberging is het waterbeheer gericht op het behouden en versterken van de hoogwaardige kwelafhankelijk natuur in het centrale, lage deel. Waterberging kan strijdig zijn met het behoud van voedselarme natuur. Wij zullen met het waterschap bekijken op welke wijze hier een oplossing voor gevonden kan worden. De ambitie voor waterberging en een sterke natuur alsmede de ligging bovenstrooms van de Gelderse Vallei en Eemmeer stellen extra eisen aan de toekomstige waterkwaliteit. Het is van belang dat alle riooloverstorten worden gesaneerd. Dit gaat verder dan de basisinspanning en maatregelen in het kader van het waterkwaliteitspoor. Daartoe verwachten wij dat gemeenten en de waterbeheerder plannen maken teneinde op verantwoorde wijze de juiste maatregelen in de waterketen te treffen.

Parels en Hoenders

Het Utrechtse deel van dit subgebied omvat de benedenstroomse delen van de Lunterse beek, de Modder- en Moorsterbeek en de Barneveldse beek. Als hoofdlijn voor het beleid zien wij de afwisseling van landbouw, bos en natuurgebieden. Dit vraagt echter om een goede uitwerking in het waterbeheer om de kwaliteit van landbouw en natuur te behouden en te versterken. Het ambitieniveau is vasthouden van het grond- en oppervlaktewater in combinatie met het gebruik van water binnen het gebied. Dit betekent dat we een herstel willen zien van het natuurlijke (grond)watersysteem met inachtneming van de gebruiksfuncties in het gebied.

In het streekplan staan zoekgebieden aangegeven voor waterberging in de Schammerpolder en bij de Asschatterkade/Roffelaarkade. De wateropgave is om 550 à 1250 ha voor piekberging te reserveren. Wij streven ernaar de waterbergingslocaties in 2004 definitief vast te leggen in het streekplan. Het waterschap zal met voorstellen komen voor de begrenzing. Daarbij willen wij onderzoeken in hoeverre de cultuurhistorische elementen van de Grebbelinie ingepast kunnen worden in de waterbergingsfunctie. Ook vindt afstemming plaats met het Agenda 2010 project "Groen en blauw rond Amersfoort". Naast het inrichten van bergingsgebieden is het bovenstrooms vasthouden van water noodzakelijk. Combinatie met beekherstel is hierbij goed mogelijk.

Binnen de planperiode wordt een hermeandering uitgevoerd van de beken die in de natuurgebieden liggen. Buiten de natuurgebieden worden de beken ingericht als ecologische verbindingzone. Dit geldt voor de volgende beken: Esvelder beek, Barneveldse beek, Lunterse beek, Nederwoudse/Buzerdsche beek, Heiligenberger beek, Modderbeek en Moorsterbeek.

Zoals beschreven in hoofdstuk 4.3 streven wij ernaar waar mogelijk de waterkwaliteit in 2008 aan de MTR-normen te laten voldoen. De waterkwaliteit in natuurgebieden moet op termijn voldoen aan de streefwaarde. Dit betekent dat er voorwaarden gesteld worden aan het grondgebruik in de beïnvloedingsgebieden van de natuurgebieden, zowel wat betreft waterkwaliteit als -kwantiteit. Uitspoeling van in de bodem gebonden fosfaat zal leiden tot een aanzienlijke extra belasting van het Eemmeer. De fosfaatuitspoeling zal naar verwachting slechts marginale effecten hebben op de ecologische kwaliteit van de beeksystemen, omdat de stroomsnelheid in deze beken voldoende hoog is. In het Eem- en Gooimeer daarentegen zijn de effecten van de fosfaatuitspoeling aanzienlijk.

Voor de beken is onze wateropgave minimaal gelijk aan de specifiek ecologische doelstelling (SED kwel- en laaglandbeek, Waterwijzer, provincie Gelderland, 2002). De hiervoor in aanmerking komende beken worden ingericht als ecologische verbindingzones. Het waterschap zal aangeven voor welke beken dit geldt. Voor het oppervlaktewater in natuurgebieden geldt het hoogst ecologisch niveau.

Hoog en Nat

Dit deelgebied bestaat uit de oostzijde van de Heuvelrug alsmede de vlak daar tegen aan liggende gebieden tot aan de Heiligenbergerbeek en de Woudenbergse Grift. Ook het stroomgebiedje van de Praamgracht behoort er toe. Ons beleid in dit gebied is gericht op behouden en herstel van landschaps- en natuurwaarden. Voor het waterbeheer betekent dit het behouden en herstellen van de waterhuishoudkundige samenhang van de Heuvelrug als brongebied en het gebied op de flanken als ontvangstgebied van kwelwater, zoals rondom de Woudenbergse Grift. Dit betekent het benutten van de kwel, het zonodig verhogen van grondwaterpeilen en het streven naar een goede, natuurlijke waterkwaliteit. De hiervoor in aanmerking komende watergangen zijn ingericht als ecologische verbindingzones. Cultuurhistorische waarden in het gebied, zoals sprengen, zullen zoveel mogelijk worden hersteld in samenhang met de landschappelijke en natuurlijke doelen van het gebied.

Om het grondwatersysteem van kwel en infiltratie te herstellen is het van belang om een vertraagde afvoer te hanteren naast het instellen van een flexibel peilbeheer. Verder wordt een hogere infiltratie gerealiseerd op de hoge gronden door minder verdamping te laten plaatsvinden, bijvoorbeeld door loofbos, heide of stuifzand te realiseren op huidige locaties met naalddhout. Hiernaast heeft het verduurzamen van grondwateronttrekkingen een

positief effect op het grondwatersysteem. Door het schone gebiedseigen water beter te benutten kan de aanvoer van gebiedsvreemd water van buiten dit gebied beperkt worden. Dit geldt met name voor het westelijke deel van dit deelgebied. In het Streekplan hebben wij aangegeven dat er op de Utrechtse Heuvelrug in beginsel geen ruimtelijke ontwikkelingen plaats kunnen vinden, die een bedreiging vormen voor de grondwaterkwaliteit. In de nota *Grondwatervisie Utrechtse Heuvelrug* hebben wij aangegeven welke functies op welke locatie uit het oogpunt van grondwater de voorkeur genieten.

Het waterbeheer is tevens gericht op een hoogwaardige waterkwaliteit. Vanwege het streefbeeld om in 2050 in het gehele gebied de streefwaarde te realiseren zal in de planperiode een aantal activiteiten uitgevoerd worden om het aantal en intensiteit van verontreinigingsbronnen te verminderen. Hieronder valt de sanering van een aantal verontreinigingsbronnen van de landbouwgebieden, het stedelijk gebied en van de verontreinigde (water)bodems.

Om natuurgebieden als Heigraaf en Praamgracht en hun beïnvloedingszones veilig te stellen, willen wij deze gebieden planologisch vastleggen als hydrologisch beschermingsgebied. Een herstel van de natuurwaarden voor deze gebieden kan worden gerealiseerd door een herinrichting conform ecologische doelstellingen.

Wijde Blik

Het gebied de Wijde Blik omvat het lage open gebied ten noorden van Amersfoort. In grote delen van de Wijde Blik richten wij het beleid in hoofdlijnen op de landbouw, langs de Eem en in delen van de Noordpolder te Veld en de Maatpolder richten wij het beleid op natuur (met name weidevogels en ganzen). In de landbouwgebieden is waternatuur in de sloten aanwezig die wij willen behouden en versterken. Uitbreiding van bebouwing langs de dijken En in het buitendijkse gebied sluiten wij uit.

Het huidige veiligheidsniveau (binnendijks) blijft ook bij stijgend waterpeil in het IJsselmeergebied gehandhaafd. De primaire waterkering moet bestand zijn tegen hoogwater vanuit het Markermeer en Zuidelijke Randmeren (bij storm) met veiligheidsnorm 1/1250 jaar. Om aan de norm te voldoen zal het waterschap de dijken in 2010 versterkt hebben. Een deel van de bestaande bebouwing van Baarn ligt buitendijks. Door gebruik te maken van de resultaten van de studie *Systeemkeuze waterkering Eemmeer* willen we bezien of het aanwijzen van de kade langs de Eem als regionale waterkering een aanvaardbaar veiligheidsniveau kan geven, zonder de buitendijkse berging van water te beperken. Als onderdeel van ons veiligheidsbeleid zal het calamiteitenplan Westdijk in de planperiode geoperationaliseerd worden. In het Streekplan leggen we een vrijwaringszone vast voor nieuwe ontwikkelingen langs de primaire waterkering van de Wakkerendijk/Meentweg en de dijken langs de Randmeren en de oostoever van de Eem om de mogelijkheid van toekomstige dijkversterking open te houden. Deze vrijwaringszone beslaat 175 meter buitendijks en 100 meter binnendijks.

Door optimalisatie van het peilbeheer en inrichtingsmaatregelen gericht op vasthouden en vertraagd afvoeren wordt gestreefd naar een stand-still van de huidige water aan- en afvoer vanuit en naar de Eem en Randmeren. We zijn van mening dat door de toepassing van flexibel peilbeheer langer gebruik gemaakt kan worden van gebiedseigen water en minder inlaat nodig is vanuit de Eem en/of Eemmeer. Ook wordt er dan minder water uitgemalen, evt. via de Eem, op het Eemmeer. Als onze wateropgave, wat betreft afvoer naar het hoofdsysteem, gelden de huidige afvoerpieken als bovengrens. Wat de aanvoer betreft vanuit het hoofdsysteem gelden de totale jaarlijkse hoeveelheden als bovengrens.

Voor de diepe veengronden binnen de Eempolders willen we de drooglegging beperken tot 60 cm conform ons algemene beleid met betrekking tot de beperking van de maaiveldvaling. Zowel voor een duurzaam waterbeheer, als voor een duurzame landbouwpraktijk is een diepere drooglegging niet gewenst. Bij 60 cm is nog sprake van een redelijk landbouwbeheer, mits de huidige slootafstand gehandhaafd blijft en geen slootdempingen plaats vinden.

In de planperiode willen we de ecologische waarden van de kwelafhankelijke natuurgebieden herstellen en versterken. Onderdeel van de bescherming vormt de planologische vastlegging van de natuurgebieden, inclusief de beïnvloedingszones, als hydrologisch beschermingsgebied. Het betreft het stroomgebied van de Noordpolder te Veld en de zone langs het Eemmeer als onderdeel van de speciale beschermingszone in het kader van de EU-Vogelrichtlijn.

Als wateropgave wat betreft de waterkwaliteit streven we in het gehele gebied minimaal naar het MTR-niveau. De waterkwaliteit in natuurgebieden dient op termijn te voldoen aan het streefniveau. In algemene zin geldt een stand-still voor de korte termijn wat betreft versturende en vervuilende functies. In de landbouwgebieden wordt

uitvoering gegeven aan de verliesnormen 2003 voor nutriënten. Voor de natuurgebieden en bijbehorende beïnvloedingsgebieden geldt een sanering van alle verontreinigingsbronnen, inclusief overstorten.

Wij zullen vanuit onze rol als opdrachtgever van de reconstructie actief meedenken in het project BEZEM (Bestrijding Eutrofiëring in de Zuidelijke Randmeren), dat getrokken wordt door Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied. Eventuele maatregelen zullen veelal vanuit de reconstructie genomen worden.

De rivier de Eem is een belangrijke regionale vaarweg voor de beroepsvaart en de recreatietoervaart. De provincie Utrecht is eigenaar en beheerder van deze rivier. De Eem en haar oevers vormen een ecologische verbindingzone tussen het Eemmeer en de Gelderse Vallei en moeten ontwikkeld worden als een recreatieve as in het Eemland. In onze *Integrale Beheers- en Inrichtingsvisie Eem* is de scheepvaartfunctie van de Eem afgestemd op natuur, recreatie en cultuurhistorie. Maatregelen voor natuur en recreatie worden gekoppeld aan groot onderhoud van de vaarweg en toekomstige dijkverbeteringen.

5.2 Amstelland

Lommer & Kwel

Dit gebied omvat het westelijk deel van de Heuvelrug, de Vecht en het Vechtplassengebied en het Langbroekerweteringgebied. Het centrum en noordelijke stadsgedeelte van Utrecht behoren tot dit deelgebied. Ons beleid voor het gebied buiten de stedelijke kernen is in hoofdzaak gericht op behoud en herstel van de natuur en landschapswaarden naast de landbouw. Voor het waterbeheer betekent dit het behouden herstellen van de waterhuishoudkundige samenhang van de Heuvelrug als brongebied en het Langbroekerweteringgebied en Vechtplassengebied als ontvangstgebied van kwelwater. Dit betekent het benutten van de kwel, het zonodig verhogen van grondwaterpeilen en het streven naar een goede, natuurlijke waterkwaliteit. Cultuurhistorische waarden in het gebied, zoals de Hollandse waterlinie, zullen zoveel mogelijk worden hersteld in samenhang met de landschappelijke en natuurlijke doelen van het gebied. In dit gebied wordt het grondwatersysteem van kwel en infiltratie hersteld. Dit kan in het infiltratiegebied worden bereikt door vertraagde afvoer, versterken infiltratie, geen (grond)wateronttrekking en omvorming van naaldhout naar loofhout, heide en stuifzand. In het Streekplan hebben wij aangegeven dat er op de Utrechtse Heuvelrug in beginsel geen ruimtelijke ontwikkelingen plaats kunnen vinden, die een bedreiging vormen voor de grondwaterkwaliteit. In de nota *Grondwatervisie Utrechtse Heuvelrug* hebben wij aangegeven welke functies op welke locatie uit het oogpunt van grondwater de voorkeur genieten. In het kwelgebied kan het kwelwater meer worden vastgehouden door onder andere het toepassen van flexibel peilbeheer en conserveringsplassen. Verbeteren van het sterk versnipperde waterbeheer in het Langbroekerweteringgebied past hierbinnen. De huidige opzet van het gebiedsgerichte project is niet voldoende. In het kader van de verdrogingsbestrijding zullen wij hier trachten verbetering in aan te brengen. Dit zal moeten leiden tot een compromis tussen waterbeheer ten behoeve van landbouw en waterbeheer ten behoeve van natuur. Het waterbeheer in het gebied tussen Loenen en Abcoude blijft primair gericht op de landbouw.

In de Bethunepolder kunnen de problemen die samenhangen met het toestromende water verminderd worden door de peilen in de polder flink te verhogen. Tevens kan de polder gebruikt worden voor piekberging en seizoensberging. Er zijn kansen aanwezig voor meekoppeling van behoud/herstel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en het verbeteren van de recreatiecapaciteit rondom de stad Utrecht. Wij gaan met het waterschap en waterleidingbedrijf de wateropgave nader onderbouwen ten aanzien van de omvang en aard, ten aanzien van de locatie van de gewenste berging en ten aanzien van de termijn waarop de locatie nodig is. Als hierbij de urgentie is aangetoond en er zicht is op toereikende financiering, dan streven wij er naar uiterlijk in 2005 een besluit te nemen over waterberging. Bij dit besluit vindt een integrale afweging van alle belangen plaats. In het vorige waterhuishoudingsplan is de gemeente Amsterdam toegezegd dat zij jaarlijks 25 miljoen m³ water uit de Bethunepolder mogen gebruiken voor de drinkwatervoorziening. Totdat er meer duidelijkheid is over de ontwikkelingsrichting van de polder handhaven wij dit.

Op de Heuvelrug bevinden zich nogal wat grondwaterwinningen, die met name geconcentreerd zijn ten oosten van de stad Utrecht. Deze winningen leiden tot verdroging en zullen worden verminderd, waarbij uiteraard de hoeveelheid drinkwater niet mag afnemen. Dit proces loopt al enige jaren in samenwerking tussen provincie en waterleidingbedrijf. In 2005 zal bekend zijn welke pompstations gereduceerd dan wel gesloten zullen worden en waar grondwater zal worden onttrokken ter compensatie hiervan, waarna ook de desbetreffende vergunningen hierop zullen worden aangepast.

Voor het stedelijke gebied is in 2050 sprake van een scheiding van watersysteem en waterketen, neerslag is maximaal afgekoppeld van het rioolstelsel. In de stedelijke kernen is sprake van een watersysteem dat voldoet aan de waterkwaliteit van minimaal het laagste niveau van de (ecologische) waterkwaliteit, een duurzaam

stedelijk waterbeheer is gemeengoed geworden en openwater is zichtbaar schoon en drager van de ruimtelijke kwaliteit. In nieuw stedelijk gebied voldoet het watersysteem minimaal aan het middelste niveau van de (ecologische) waterkwaliteit. De wateropgave voor het stedelijke gebied is opgelost in of in de nabije omgeving van de stad.

Het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht is trekker van de uitvoering van het Restauratieplan Vecht. Het plan heeft tot doel het ecologisch functioneren van de Vecht te verbeteren. Een deel van de maatregelen (onder andere aanleg van natuurvriendelijke oevers) is uitgevoerd. Maatregelen ten aanzien van waterkwaliteit moeten nog genomen worden.

Klei & Bonk

Dit gebied betreft het rivierkleigebied ten zuiden van de Kromme Rijn en Oude Rijn van Wijk bij Duurstede tot Woerden. Ons beleid in het gebied is in hoofdzaak gericht op de landbouwfunctie en op het stedelijk gebied. Het waterbeheer moet hier meeliften met de ruimtelijke ontwikkelingen. Knelpunten in de waterhuishouding dienen opgelost te worden, zoals de wateroverlastproblematiek. In bestaand stedelijk gebied vinden wij van belang de toepassing van de principes van duurzaam bouwen. In nieuw stedelijk gebied vinden wij het belangrijk dat daarnaast waterneutraal wordt gebouwd. Waar het oppervlaktewater de functie waardevolle water- en oevernatuur heeft, streven wij naar een ecologische kwaliteit van tenminste het middelste niveau. Fruitteelt is in dit gebied een belangrijke agrarische functie. Het waterbeheer is er op gericht voldoende aanvoer van water met name ten behoeve van de beperking van vorstschade in het voorjaar.

In verband met verhoogd risico van wateroverlast bij hoge waterstanden in het Amsterdam-Rijnkanaal dient verspreid over het gebied een aantal locaties te worden gevonden waar tijdelijk water kan worden vastgehouden bij een maalstop van het hoofd- of boezemsysteem. Er ligt een opgave om de waterbergingscapaciteit van de Hollandsche IJssel te vergroten. Door de waterberging te koppelen met natuurontwikkeling en recreatie, zien wij goede kansen de ruimtelijke kwaliteit te versterken. Ook rond de stad Utrecht wordt gezocht naar locaties voor waterberging. Op dit moment ligt er een idee voor de "Watteringstad", waarin vooral meekoppeling wordt gezocht op lopende initiatieven. De waterschappen zullen voor de Hollandsche IJssel en rondom Utrecht uiterlijk in 2005 zoekgebieden voor waterberging aangeven. Wij zullen uiterlijk in 2007 eventuele waterberging in het Streekplan vastleggen. Rijnenburg is in het streekplan aangegeven als ontwikkelingslocatie voor stedelijk gebied. In dit gebied is regelmatig sprake van wateroverlast. Als er plannen uitgewerkt gaan worden zullen wij er nadrukkelijk op toezien dat water goed wordt meegenomen. Er zijn hier kansen aanwezig voor meervoudig ruimtegebruik met recreatie, waterwonen, groen en natuur, het aansluiten bij historisch ontginningslandschap en het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit op de grens van stad en land. Als vervolg op onze prijsvraaginzending *Dotterlandschap* gaan wij de mogelijkheden verkennen om in het gebied tussen Hollandsche IJssel en Oude Rijn een aantal projecten gericht op meervoudig ruimtegebruik uit te voeren. Hierbij vormen de opgaven vanuit water het vertrekpunt.

In het gebied tussen Kromme Rijn en Amsterdam-Rijnkanaal loopt de ruilverkaveling met administratief karakter (RAK) Kromme Rijn. Naast een administratieve kavelruil behelst deze landinrichting het aanleggen van enige hectaren ecologische verbindingzones, mede langs de Kromme Rijn. Voor het gebied van de Hollandse IJssel loopt het project *Ontwikkelingsvisie Gekanaliseerde Hollandsche IJssel*, waar wij aan meewerken. Doel is het onderzoeken van de mogelijkheden om de waterkwaliteit te verbeteren, het waterbergend vermogen van de rivier te vergroten om daarmee kans op wateroverlast in de omgeving te verkleinen.

Ons beleid voor de uiterwaarden langs de Nederrijn en Lek is in hoofdzaak gericht op de waterafvoerfunctie van de Rijn en op de natuurontwikkeling. Deze twee functies laten zich over het algemeen goed combineren. De afgelopen en komende jaren loopt het traject van Ruimte voor de Rivier, wat op termijn moet resulteren in voorstellen voor maatregel om piekwaterstanden te verlagen. Voor de rijntak Nederrijn/Lek zijn voor de korte termijn geen ingrijpende maatregelen in zicht voor het Utrechtse grondgebied. Het waterbergend en afvoerend vermogen van de uiterwaarden mag niet verminderd worden. Ruimtelijke ontwikkelingen die grote schade kunnen ondervinden van overstromingen zijn in de uiterwaarden niet toegestaan. Via de beleidslijn Ruimte voor de rivier worden regels gesteld aan ruimtelijke ontwikkelingen in het winterbed van de Neder Rijn en Lek.

Laag & Zomp

Het gebied Laag en Zomp betreft het gebied ten zuiden van Amsterdam en ten Westen van Utrecht. Ons beleid in het gebied is gericht op de landbouw en op de natuurontwikkeling in het noordelijk deel van de Venen. In 1998 is een plan van aanpak opgesteld voor De Venen. Het plan omvat maatregelen voor de landbouw, natuur, ontsluiting en recreatie. De waterhuishoudkundige maatregelen betreffen de aanleg van een grootschalig moeras

in het westen van polder Groot-Mijdrecht, het defosfateren van het aanvoerwater naar de Vinkeveense plassen en het creëren van een schoonwaterverbinding tussen Vinkeveense plassen en polder Groot-Wilnis Vinkeveen. In 2004 vindt een evaluatie plaats van het plan. Voor de veenweidegebieden hebben wij als lange termijn doelstellingen:

- Beperken van (ongelijkmatige) bodemdaling en het realiseren van voldoende waterbergend vermogen door een duurzame waterhuishouding met zoveel mogelijk uniforme peilen. Wij streven hiermee naar het beperken van onderbemalingen en naar robuuste watersystemen met een zelfde peilregime over grotere oppervlakten;
- Realisatie van aaneengesloten natuurgebieden met verbindingzones. Bij het vaststellen van het waterpeil voor de verbindingzones moet een afweging gemaakt worden tussen de belangen van natuur, landbouw en duurzaam waterbeheer;
- Behoud van cultuurhistorische waarden en een aantrekkelijk landschap.

Ter voorkoming van wateroverlast in het noordelijk deel van De Venen zijn eventueel locaties nodig voor het bergen van water. Om de problematiek van de droogmakerijen te verminderen zou het waterpeil van de droogmakerijen plaatselijk aanzienlijk verhoogd kunnen worden. Door deze twee maatregelen te combineren is ruimtewinst te behalen. Wij zullen de waterhuishoudkundige opgave met het waterschap nader onderbouwen en dit inbrengen in de evaluatie van het Plan De Venen. Uiterlijk in 2007 nemen wij een besluit over de uit te voeren maatregelen. Vanwege de complexe ruimtelijk claims in het gebied moet ook goed gekeken worden naar de mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik. Hiertoe starten wij het project *Realiseerbare Ideeën Voor Water En Ruimte In De Ronde Venen*.

Een belangrijk dilemma is dat om de bodemdaling tegen te gaan en zoveel mogelijk uniforme waterpeilen te realiseren, soms hogere peilen nodig zijn dan nu het geval is. Tegelijkertijd is een grondgebonden landbouw nodig om landschappelijke en cultuurhistorische waarden in stand te houden. Een rendabele grondgebonden landbouw vraagt relatief lage peilen. Grondgebonden landbouw met relatief hoge peilen kan alleen plaatsvinden met gerichte vergoedingen (zoals via de EU-regeling natuurlijke handicaps) en de productie van groene diensten. Op dit moment is daar onvoldoende perspectief op. Om een bijdrage te leveren aan de realisatie van de lange termijn doelstellingen zijn wij het Agenda 2010 project *Veenweidegebied* gestart. Doel van dit project is om een samenhangend pakket van plattelandsinnovaties te stimuleren, zoals groene en blauwe diensten, recreatie en andere vormen van verbreding. Als uitwerking van het streekplan ontwikkelen wij een samenhangende visie voor het veenweidegebied, gekoppeld aan onze doelstellingen voor het gebied. Aan de visie zal een uitvoeringsprogramma worden gekoppeld.

Ter voorkoming van wateroverlast van de Oude Rijn wordt een oplossing gezocht in de vorm van een combinatie van vasthouden van overtollig water, het bergen in of nabij bestaand boezemwater en het afvoeren naar Midden Holland. De omgeving van Zegveld en de Hooge Boezem nabij Haastrecht zijn in beeld als zoekgebied voor piekberging en de mogelijkheden worden verkend van een verruiming van de boezem van de Gekanaliseerde Hollandse IJssel, Oude Rijn en Leidsche Rijn. Uiterlijk in 2005 heeft het waterschap een overzicht gereed van de mogelijke maatregelen, waarover wij zo nodig uiterlijk in 2007 een besluit nemen. Ook over waterberging in de Broekzijdsche Polder zullen wij uiterlijk in 2007 beslissen.

6 Uitvoering en monitoring

In het Meerjaren Actieprogramma bij dit WHP wordt de uitvoering van dit plan nader beschreven. Wij zullen het actieprogramma jaarlijks actualiseren. Naar verwachting is het concept Meerjaren Actieprogramma gereed in oktober 2003. In dit hoofdstuk zullen de hoofdlijnen van het actieprogramma weergegeven worden onder meer in de vorm van een uitvoeringstabel. Voor wat betreft de inzet van de provincie zal per hoofddoel (zie hoofdstuk 2) aangegeven worden hoeveel menskracht en middelen ingezet zullen worden. Voor onze partners zullen wij aangeven hoeveel geld wij verwachten dat zij in zullen zetten voor de realisatie van de verschillende doelen. Voor doelen waarvan de financiering nog niet rond is, zal het tekort en de mogelijke dekking duidelijk aangegeven worden. Het gaat hier bijvoorbeeld om het tekort voor uitvoering van het *Nationaal Bestuursakkoord Water* in de periode 2004 tot en met 2007.

Om de effectiviteit van het beleid te kunnen meten en zonodig op basis daarvan bij te sturen monitoren we de uitvoering van het WHP. De monitoring richt zich op zowel de realisatie van de operationele doelen als de voorgenomen acties. Bij de operationele doelen wordt onderscheid gemaakt in doelen die zijn gericht op een bepaalde prestatie (prestatiedoelen) en doelen die meer procesgericht zijn (procesdoelen). Voor de monitoring

van de prestatiedoelen wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de Regionale Watersysteembenadering van het IPO. Per operationeel doel is in hoofdstuk 4 aangegeven met welke indicatoren de realisatie wordt gemeten. Het actieprogramma geeft een schematisch overzicht van de prestaties en acties die wij en onze partners gaan ondernemen om aan de operationele doelen bij te dragen. Wij zullen op basis hiervan jaarlijks de voortgang rapporteren.

Bijlage 1 Richtlijnen peilbesluiten

Algemeen:

In een peilbesluit wordt feitelijk op het laagste niveau uitvoering gegeven aan het waterbeleid. Gezien de belangenafweging die gemaakt wordt, is een peilbesluit maatwerk. Ons toezicht op peilbesluiten is erop gericht dat de uiteindelijke peilkeuze goed onderbouwd is. Hiervoor vragen wij goed onderzoek, een goed inzicht in het gebied en de (tegenstrijdige) belangen en een goede motivatie van de gemaakte keuzen. Daarom vragen wij van de waterschappen in de toelichting een heldere weergave te doen van het gedane onderzoek en de afwegingen die ten grondslag liggen aan de peilenkeuze.

De eisen die wij stellen aan een peilbesluit zijn dat:

- 1 Het besluit mag niet conflicteren met het provinciaal strategisch beleid, opgenomen in het streekplan, het milieubeleidsplan en dit WHP (zie hoofdstuk 4.2);
- 2 De procedure moet correct zijn doorlopen;
- 3 Het onderzoek moet in voldoende mate zijn uitgevoerd;
- 4 De belangenafweging moet voldoende evenwichtig zijn uitgevoerd;
- 5 De keuzes moeten goed beargumenteerd en gedocumenteerd zijn

De inhoud van een peilbesluit is vast en bestaat uit de **besluittekst**, een **kaart** en een **toelichting** op het besluit. Hieronder geven wij richtlijnen voor de besluittekst, kaart en toelichting. Het is mogelijk om gemotiveerd van de richtlijnen af te wijken.

Tekst van het peilbesluit

Onder tekst van het peilbesluit wordt verstaan de formele vastlegging van de peilen voor de verschillende peilvakken, bestaande uit:

1. De **benoeming van de waterlopen of gebiedsdelen** waarvoor de peilen gelden;
2. De **peilen per waterloop of gebiedsdeel** ten opzichte van NAP;
3. De **perioden** waarin het peil in de verschillende peilgebieden wordt nagestreefd;
4. Bij vast peilen: **de wijze waarop de overgang van het ene naar het andere peil plaatsvindt** zodat rekening kan worden gehouden met grondwaterstand, weersomstandigheden en dergelijke binnen een bepaalde periode;
5. De **beheersmarges van het peil** (toegestane marges ten opzichte van het vastgelegde peil) waarmee onder normale omstandigheden rekening dient te worden gehouden;
6. De **datum van inwerkingtreding** van het peilbesluit;
7. Indien van toepassing: de wijze waarop **flexibel of natuurlijk** peilbeheer wordt toegepast;
8. Indien van toepassing: de wijze waarop in **gebieden met maaiveld daling** het peil *gefaseerd* wordt ingevoerd (stappen van 2 à 3 cm worden aanbevolen);
9. Indien van toepassing: de wijze waarop in **gebieden met maaiveld daling** *peilindexering* plaatsvindt.

Kaartmateriaal

De kaart behorende bij het peilbesluit heeft een schaal van 1:10.000, waarop aangegeven wordt:

- De begrenzing van het gebied waarop het peilbesluit betrekking heeft;
- De begrenzing van afzonderlijke peilgebieden en peilen per peilgebied;
- De peilafwijkingen (op- en onderbemalingen);
- De plaats en de capaciteit van gemalen;
- Het overzicht en de locatie van peilregulerende kunstwerken;
- De inlaatpunten;
- De locatie van peilschalen.

Toelichting op het peilbesluit

In de toelichting op het peilbesluit wordt opgenomen welke functies en beleid op het gebied van toepassing zijn op basis van dit WHP, het Provinciaal Milieubeleidsplan, het Streekplan, het Bestemmingsplan en het waterbeheerplan. Verder wordt het beleid en/of bijzondere status vanuit alle verschillende belangen beschreven (cultuurhistorie, natuur, archeologie, gebiedsgerichte plannen ed.). Wat betreft de waterfuncties worden de kwaliteits- en kwantiteitsdoelstellingen aangegeven.

Onderzoek moet worden gedaan naar:

- hoogteligging en maaiveld daling
- bodemgesteldheid
- aanwezigheid kwel/wegzijging
- drooglegging (huidige en gewenste drooglegging)
- peil volgens het vigerende (verouderde) peilbesluit en de peilen die gehanteerd worden (praktijkpeil)
- inventarisatie op- en onderbemalingen en stoepslootjes (locatie, peilen, hoogteligging, aan- en afvoerpunten)
- inventarisatie kunstwerken
- grondwaterkwantiteit
- oppervlaktewaterkwaliteit
- de relatie van bovengenoemde gegevens met het omringende gebied

Verder moeten te verschillende **belangen in het gebied** geïnventariseerd worden. Wij noemen bijvoorbeeld belangen als bebouwing en infrastructuur, landbouw, bosbouw, natuur, recreatie, scheepvaart, cultuurhistorie en visserij. Het bestaande grondgebruik is van doorslaggevende betekenis bij de peilenkeuze. Een wijziging in het grondgebruik (bijv. een gebied waar aankopen hebben plaatsgevonden met het oog op de functie natuur) kan, als dat vanuit de beheersdoelstelling gewenst is, leiden tot een wijziging van het peil via een nieuw peilbesluit. Anticiperen op toekomstig gebruik is alleen op vrijwillige basis mogelijk. Als nog niet het hele peilvak is aangekocht voor bijvoorbeeld natuurontwikkeling, dan hebben de agrariërs in het gebied recht op de drooglegging volgens het oorspronkelijke peilbesluit. Alleen met instemming van de betrokkenen kan hiervan worden afgeweken. Technische maatregelen (zoals een hoogwatervoorziening) kunnen een oplossing bieden

Afhankelijk van de situatie zijn er een aantal keuzes die gemaakt moeten worden. Wij noemen een aantal zaken die in de toelichting op het peilbesluit moet worden gezien. Deze opsomming is **niet** limitatief.

1. Welke knelpunten ervaren de bewoners en of en hoe deze opgelost kunnen worden
2. Hoe de waterbalans van het gebied eruit ziet
3. Welke hydrologische relatie er ligt met de omgeving
4. Of en hoe de waterinlaat kan worden verminderd
5. Of en hoe natuurlijk en flexibel peilbeheer mogelijk zijn
6. Of en hoe achterstallig onderhoud de oorzaak is van tekort aan waterberging en een oplossing daarvoor
7. Of en hoe de maaiveld daling zoveel mogelijk kan worden verminderd (fasering en indexering)
8. Of en hoe zoveel mogelijk schadevoorkomend gehandeld wordt in gebieden met maaiveld daling (fasering, indexering en hoogwatervoorzieningen)
9. Hoe wordt bijgedragen aan het tegengaan van versnippering van het waterbeheer
10. Welke verwachtingen kunnen bewoners hebben van de marges van het peil, wat wordt als 'buitengewone omstandigheid' beschouwd
11. Hoe wordt omgegaan met peilafwijkingen

Toelichting:

ad2: Een waterbalans geeft een totaalinzicht van de waterkwantiteit. Dit inzicht is nodig om maatregelen adequaat toe te kunnen passen en in te kunnen schatten welke gevolgen deze zullen hebben.

Ad 3+4: Hiervoor is de waterbalans een hulpmiddel

Ad 5: In het kader van duurzaam waterbeheer (vasthouden-bergen-afvoeren/aanvoeren) is er meer behoefte aan een peilhandhaving ontstaan die ruimte biedt om water te bergen in natte periodes, waar het mogelijk is in te spelen op de grondwatersituatie, de voorraad oppervlaktewater en de weersomstandigheden. Hierbij worden flexibel peilbeheer (ook wel dynamisch peilbeheer genoemd) en natuurlijk peilbeheer onderscheiden. Bij natuurlijk peilbeheer wordt uitgegaan van een maximum en minimumpeil, waarbij de beheerder niet ingrijpt zolang het peil tussen die twee marges zit. Flexibel peilbeheer geeft de ruimte om in te spelen op de watervoorraad in de polder, de weersomstandigheden etc. Ook varianten hierop, bijvoorbeeld een flexibel peil gecombineerd met een lage voorjaarswaterstand, zijn te overwegen.

Ad 6. Omdat de afzet van (vervuilde) bagger een probleem is, heeft het verwijderen van onderhoudsbagger heeft in veel gebieden een achterstand opgelopen. De afvoer van water kan hierdoor belemmerd worden waardoor problemen kunnen ontstaan voor het peilbeheer. Verder worden eisen gesteld aan de waterhuishoudkundige inrichting van het gebied (profielen van watergangen, doorstromings- en bergingsmogelijkheden, capaciteit van gemalen etc.). Er ligt een directe relatie tussen enerzijds de wijze van inrichting en onderhoud van het watersysteem en anderzijds het biologisch gezond kunnen functioneren van het water, natte natuurwaarden, landschappelijke, recreatieve en cultuurhistorische waarden.

- Ad 7+8: Wanneer een waterpeil van de één op andere dag een flink stuk omlaag gaat, treedt de grootste maaiveldddaling op. Door een nieuw waterpeil gefaseerd in te stellen (bijvoorbeeld met stapjes van 2 à 3 cm per jaar), zal, omdat de overgang geleidelijker is, de daling van het maaiveld minder abrupt en daarmee minder snel plaatsvinden. Schade die optreedt a.g.v. de maaiveldddaling is dan ook minder omdat de zetting van de huizen geleidelijker plaatsvindt. Peilindexering kan worden toegepast wanneer het peil is ingesteld. Hiermee wordt gedurende de 'looptijd' van het peilbesluit in kleine stapjes het peil aangepast aan de maaiveldddaling, zodat de drooglegging behouden blijft. Voorwaarden die wij stellen bij het toepassen van peilindexering zijn dat toepassing van peilindexering alleen mag aan de hand van een aannemelijke maaiveldddaling (metingen over een langere periode). Verder is het in verband met de rechtszekerheid van belang dat in de besluittekst duidelijk wordt opgenomen wanneer en in welke omstandigheden het waterpeil tussentijds kan worden aangepast. Tenslotte moet uit onderzoek naar de maaiveldddaling blijken dat de gemiddelde drooglegging sterker vermindert dan de marge waarbinnen het peilbesluit fluctueert (bij een marge van 5 cm moet de gemiddelde drooglegging dus meer dan 5 cm afnemen). Een tussentijdse peilaanpassing moet worden gepubliceerd zodat ieder op de hoogte is of kan zijn van de aanpassing
- Ad 9+11: Worden peilvakken vergroot? Worden er extra peilvakken gemaakt en wat voor reden heeft dat, worden ontheffingen aangepast en zo ja, wanneer? In het peilbesluit wordt opgenomen:
- de begrenzing en oppervlakte van de gebieden met een ontheffing;
 - het peil van de ontheffing (gehandhaafd peil en vergund peil);
 - de geldigheid van de ontheffingen, afwezigheid van ontheffingen;
 - of de ontheffing wel of niet wordt gehandhaafd, of de voorwaarden worden gewijzigd enzovoort, met argumentatie;
 - op welke termijn de oude ontheffingen worden ingetrokken en de ontheffinghouders eventueel een nieuwe ontheffing (met nieuwe voorwaarden) ontvangen.

Bijlage 2 Checklist gemeentelijke rioleringsplannen

De Wet milieubeheer verplicht gemeenten een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) op te stellen. Bij de voorbereiding moeten de provincie, de waterbeheerder(s) en de inspectie milieuhygiëne worden betrokken. De belangrijkste items waarop de provincie een GRP beoordeelt zijn:

- wettelijke procedure en voorschriften;
- overleg met andere overheden (bijv. overleg met buurgemeenten over sanering van ongerioleerde percelen in het buitengebied en overleg met de nutsbedrijven over het één keer open leggen van de straat voor diverse werkzaamheden);
- de relaties met andere plannen (bijv. het waterhuishoudingsplan, het milieubeleidsplan en het integrale waterbeheerplan van het waterschap);
- evaluatie van voorgaande plannen;
- nog niet aangesloten bebouwing:
 - . sanering van ongerioleerde percelen in het buitengebied (ontheffingenbeleid gemeentelijke zorgplicht riolering);
 - . sanering van ongerioleerde percelen in de bebouwde kom;
- aan te sluiten nieuwe bebouwing:
 - . duurzaam bouwen;
 - . verbeterd gescheiden stelsel;
 - . maximaal afkoppelen;
 - . infiltratie schoon regenwater;
- riooloverstorten (zijn alle locaties van overstorten bekend en wat wordt gedaan aan de sanering van de overstorten?);
- risicobenadering; onder andere bij onderzoek naar lekkende riolen en vervanging van riolen krijgen prioriteit:
 - . relatief oudere rioolstelsels,
 - . rioolstelsels in gebieden met hogere risico's (kwetsbare gebieden voor oppervlaktewater- en bodemverontreiniging, industrieterreinen e.d.);
- gebruik van duurzame materialen;
- afkoppelen van verhard oppervlak (vindt een haalbaarheidsonderzoek plaats naar het afkoppelen van verhard oppervlak enz., zie paragraaf 4.4.3);
- het op een of meer overzichtskaarten weergeven van:
 - . de locaties van de overstorten en nooduitlaten (met name bij gemengde rioolstelsels);
 - . de locaties van niet-gerioleerde percelen;
 - . een globaal overzicht van de op korte termijn aan te leggen voorzieningen, de te vervangen voorzieningen en de aanwezige voorzieningen voor de inzameling en het transport van afvalwater;
 - . de leeftijd van de rioleringen;
- maatschappelijke kosten en financiering.

Bijlage 3 Richtlijnen waterparagraaf

Op grond van de Wet op de Ruimtelijke ordening (wro) keurt de provincie bestemmingsplannen goed en geeft verklaringen van geen bezwaar in het kader van artikel 19 wro-procedures. Op grond van het Besluit van 3 juli 2003 tot wijziging van het Besluit op de ruimtelijke ordening maakt de watertoets integraal onderdeel uit van dit toezicht. Ook op andere ruimtelijke plannen met waterhuishoudkundige aspecten is de watertoets van toepassing.

Bij alle ruimtelijke plannen met aspecten die vanuit water van belang zijn moet een waterparagraaf worden opgenomen. Deze waterparagraaf dient aan te tonen dat het proces is verlopen conform de watertoetsprocedure én dat water in voldoende mate in het plan is meegenomen. In algemene zin zal de inhoud van de waterparagraaf getoetst worden op de volgende onderdelen:

1. Beschrijving huidige en toekomstige watersysteem binnen het plangebied en in het aangrenzende gebied (b.v. kwel- en inzijgingsgebieden, waterlopen en bodemkundige situatie in verband met maaiveldvaling).
2. Motivering van de locatiekeuze en de inrichting van het plangebied in relatie tot de waterhuishouding.
3. Beschrijving toekomstige waterketen.
4. Beschrijving maatregelen ter bevordering van gebruiks-, belevings- en toekomstwaarde.
5. Bespreking wateradvies van waterbeheerder (kwaliteit, kwantiteit, oppervlaktewater, grondwater en functieschiktheid), inclusief de wijze waarop er contact is geweest met de waterbeheerder (bijvoorbeeld verwijzing naar brief).
6. Motivering van eventuele afwijkingen van dit advies.
7. Commentaar van waterbeheerder op evt. afwijkingen en mitigerende en / of compenserende maatregelen.
8. Financiering, kostentoedeling, reserveringen.

De noodzakelijke invulling van de bovenstaande onderdelen is afhankelijk van de inhoud en grootte van het betreffende plan.
